

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK A DAGBLADET

Kolmapäeval, 26. jaanuaril 1972

Nr. 6 (3694)

14. aastakäik

Ikestatute Esindus kaotas USA toetuse Jatkab tegutsemist

NEW YORK (EPL) — Nagu nüüd tagantjärele selgus, puudutas USA kongressi möödunud suvel tehtud otsus spetsiaalkrediitide määramise oma kätte võtmiseks valusalt ka neid ikestatud rahvaste organisatsioone ja asutusi, mis senini said USA toetust Free Europe'i organisatsioonide kaudu, nende hulgas Euroopa Ikestatud Rahvaste Esinduskogu (ACEN) ja Vaba Eesti Komitee. Kuna kongress kirjutas vajaliku summa 42 miljoni dollari suuruses (millest üheksa läheb Free Europe'i ja Radio Liberty ringhäälingute ülalpidamiseks, kes vajavad 30 miljoni dollari) ümmarguselt 32-le miljonile dollarile, siis tähendas see praktiliselt kogu muu tegevuse toetamise lõpetamist peale raadio. Otsus jõustus 1. jaanuaril.

Kuigi see on suur löök ikestatud eest võitlemistevõimele, on nii EIRE kui Vaba Eesti Komitee EPL kuulujuttude otsustanud igal juhul oma tegevust jätkata.

Kuna üürileping EIRE oses kehtib aprillilõpuni, siis jätkub seal tegevus kuni edaspidiste võimaluste selgumiseni.

Nagu EPL kuuleb, on ikestatud esindajatele Washingtonis mõista antud, et kongressi otsus summa- de äravõtmiseks ei ole mingil viisil tingitud olud valitsuse poliitika muutumisest ja president on oma käitumises olevatest summadest määranud Free Europe'i teenistu-

Vaba Eesti Komitee esimees Leonhard Vahter: jätkab tegevust.

Läti partisan SURMA

Läti kommunistliku partei ajaleht Cīņa testas hiljuti, et Läti ülemkohus on mõistnud surma endise metsavenna Petersis Chaksi, kuna see mobiliseerimisel punaarmeele 1945 eelistas põgeneda metsa ja liituda metsavendadega, kes tegutsesid punaarmee ja kommunistliku administratsiooni vastu.

Kui metsavendlus hiljem purustati asus ta elama kodukohast kaugel. Ta isik tehti aga kindlaks, kuna läbiotsimisel tema korterist leiti peidetud pistoole ja kuulipildujaid. Nähtavasti oli tegemist äraandmisega.

Eestlase-tapja kinni Hirmul "gangsteri- kolleegid" äraandjad

STOCKHOLM — Stockholm kriminaalpolitsei on tabanud ühe 35-aastase mehe, kes jõululaupäeval nelja pistoollasuga tappis Hägerstenis ühe 52-aastase eestlase. Tegemist oli puhtakuuluse "surmaotsuse" täideviimisega Stockholm gangsterite ringkondades. On kindlaks tehtud, et mõrvata onal ajal tegutses ümaste- ga hangeldamisega ning ka ebaseduslike autoõnnetuste, kusjuures ta n.ö. oma huvides realiseeris terve partii mitmesuguseid narkootilisi preparaate. Saadud summad pistis ta oma tasku. Seega oli ta ka gangsterite poolt surma mõistetud, kuigi teda otsekohe likvideerida ei saadud, kuna eestlane vahepeal oli sattunud vanglasse. Tuli oodata kaks aastat...

Relv. millega eestlane maha lasti, oli Soomest ostetud pistool. Tegelikult oli mõrvareit kaasa kasvatatud, kuid ainult üht neist kasutati. Eestlase korteris käisid sees kaks meest, praegu arreteeritud 35-aastane ja veel üks, kes nädal pärast mõrva viidi raskete pussihaavadega haiglasse.

Nüüd on ilmnunud, et ka pussi- tamise taga seisis 35-aastane, kes leidis, et ta kaaslase teadis eest- lase tapmist liiga palju — teda tuli lihtsalt "vaikselt teha". Ras-

keste noahaavadega mees aga ei julgenud kunagi jutustada, kes teda mõrvata tahtis.

Hoolimata rasketest vigastustest põgenes ta haiglast ja tõenäoliselt "ra- vitakse" teda kusagil Stockholm narkootikaurikas. Haiglasse ta ei jul- lenud tagasi pöörduda, kuna ta tead- dis, et eestlase tapja iga hinna eest tahtis ka teda kätte saada. Seda ju- tustas ajaleht Expresseni kriminaal- reporteritele üks "kontakt", kes ise kartis 35-aastast.

Seda tegid ka paljud teised gang- sterid, kes ühel või teisel viisil olid teadlikud Hägersteni mõrvast. "Ta võib meid kõiki teise ilma saada", olevat nad iseloomustanud 35-aastasi mõrvareit.

Soomest hangitud pistooliga läksid mõrvad ja tema kaaslase eestlase ukse taha. Kaaslasel ilmselt polnud aimugi, et 35-aastane kavatses "sur- maotsust täide viia". Ta olud täie- likult shokeeritud, kui eestlane ilma pikemat neli lasuga surrus tüli- tati. Ja seega muutus ta ka mõr- vari silmis ebaharvadavaks isikuks, kelle kohta võis oletada, et ta mõ- nel "nõrkuse hetkel" teda ära an-

Järg. lkh. 7.

Kossögin hoiatas Nixonit

MOSKVA — Nüüd on selgunud, et N. Lõdu peaminister Kossögin võitis Ühendriikide lennurennaku- te ajal Põhja-Vietnamile telefoni otsusehendamise president Nixoniga ja hoiatas ameeriklast, et Moskva suurendab oma sõjalist abi Hanoi valitsusele kui rünnakuid ei kat- kestata. Diplomaatiliste vaatele- arvates on Ühendriikide äsja- sed pommirünnakud tunduvalt hal- vendanud Washingtoni ja Moskva vahetorki.

Moskvas on läbi lõõnud arva- mine, et Nixonil pidi olema pommirün- nakuteks käsu andmisel mingisugu- ne kokkulepe hiinlastega, et rün- nakud ei häiri tema eelolevat kü- laskäiku Puna-Hiinas. Mõned ve- ne diplomaadid on avaldanud isegi arvamus, et Nixon suhtub N. Li- dusse nagu oma Hiina poliitika ühte sektorisse ning ei kohtle venelasi võrdse suurjõuna.

Bo Setterlind EPL toimetuses

Rootsi tänapäeva tuntumaid luuletajaid Bo Setterlind Eesti Päevalehele toimetuse tutvumas kultuuriajakirja "Tulimulla- ga", kus tema luulet ilmus Karin Saarseni tõlkes. Pildil Bo Setterlind, EPL peatoimetaja Juhan Kokla ja Karin Saarsen (EPL-foto Lepper).

Kuulus rootsi luuletaja ja kirjanik Bo Setterlind, kes alaliselt elab Strängnäs, on viimasel ajal kontakti saavutanud ka eestlase ja balti kultuuriringkondadega, m.h. võitis ta osa Häselsby lossis Balti süm- posiumist. Seoses tema luulepalade tõlkimisega eesti keelde viimases "Tulimullas" Karin Saarseni pooli, külastas Bo Setterlind Stockholmis viibides ka uut Eesti Maja, kus ta Eesti Päevalehe külastajana ka esi- netas ja tutvustas seltskondlike ruumidega, Kultuurikoondisega ja EPL toi- metusega.

"Eestlasi tuleb gratuleerida — ole- te töepoolest leidnud omale meeldi- va õhkkonna oma rahvuslikuks kul- tuurirühmaks", ütles Bo Setterlind, kes suurt huvi näitas eesti kirjanduse vastu paguluses ning eesti luuletaja- te vastu eesotsas Marie Underiga.

Bo Setterlind, sünd. 1923, omab kindla profiili rootsi kirjanduses, kuuludes romantikute kilda. Ta on "luuletaja tüüpi tõeajaga", nagu ta naljatades märgib, esinemas sageli TV-s, Raadios, kultuurüritustel ja kirjanduses raamatuid, millistel on suur lugejaskond.

KGB VANGISTAS Ukrainas — protest UNO ISTUNGIL

NEW YORK (EPL) — UNO majandus- ja sotsiaalnõukogu koosolek tuli katkestada, kuna umbes 25 ukrainaa piiritõlga ameerika ema koos oma lastega rüüdl äkki tõusid püsti ja valjusti hakkasid nõudma, et UNO uus peasekretär Kurt Waldheim midagi ära teeks Ukraina harilaste tagakiusamise vastu N. Liidus ning et vangis- tatud ukrainlased vanglast vabastataks. Kuna naised keeldusid rüüdl lahkumast, siis said UNO valvurid käsu nende väljakandmiseks, mis ka toimus.

Sündmuse taustaks on Moskvast saabunud teated, et KGB on Ukrai- nas sooritanud haarangu isikute vastu, keda kahtlustatakse rahvuslikus hoiakus ja venevastases tegevuses. Teated pärinevad tavaliselt hästiin- formeeritud allikatest, närgivad vä- liskorrespondentide poolt NSV

Kilevis vangistati 12 ka Lvovis 7 inimest. Lvovi loetakse nimelt uk- rainaatsionalismi keskuseks. Van- gistatute hulgas on kirjanik Jev- genal Severstjuk, samuti kirjan- duskriitik Ivan Džhuba ja Ivan Svitišniin.

Arreteerimised järgnesid ajakirjan- duse kampaaniale "kodanliku natsio- nalismi jäänete vastu" Ukrainas, mi- da sageli kasutatakse juhtudel, kui Kreni leiab, et vähemuse omakul- tuuripüüdlused hakkavad vastu käi- ma keskvalitsuse huvidel.

Febru 205

EPL

26. jaanuaril 1972

SISEMISJON

Nii kummaline kui see ka võib paista, vajab eesti rahvusgrupp Rootsis teatud küsimustes n.ä. sisemisjoni. Misjoni, mis selgitab ühikonna liikmetele, mis on meie omakultuurilise palge säilitamisel oluline ja hädavajalik ning selgitab, kus rahvuslik kokkuvõttevõime on pakilisim. Viimastel aastatel on ilmnenud üha enam, et eestlaskond, säilitades küll rahvusliku iseteaduse ja tahtmise olla ka tulevikus eestlased, on osutamas muuvalgu oma ühikonna huvid küsimuses. Sel määral, et rahvuslike funktsioonides on tekkinud ootamatuid häireid — isegi seal, kus vajalikud majanduslikud ressursid tulevad väljastpoolt ja küsimuses on vaid nende ärakasutamine. Aastavahetusel toimunud kasvatuspäeval kõneldi näiteks avalikult välja, et praegu ei ole küsimus ressurssides, nagu aastaid tagasi, vaid olemaolevate ressursside ärakasutamises: "Meil tuleb kalla piltlikult ühtlased majast majja ja korterist korterisse, et äratada uut rahvalikku eesti koolide ja eesti noortetöö kasuks, eesti noorte rahvuslikku kasvatamiseks, sest see on meie piisimise eluküsimuseks," ütles näiteks EK abiesimeis H. Mark.

Muidugi võime endle etteheited teha ja ennast kritiseerida selle pärast, et "lahjadel eestlastel", mil ressurssid end väikesed, meie tähelepanu järelekasvatamiseks ei ole olnud võimalik nii intensiivne, kui oleks vajalik. Igal juhul seisame olukorra ees, kus ressursside säilitamine on meie elu, s.o. meie olemise tihedusest. Ja milleks siis on võetud ressursside eest, kui neid ei kasutata? Meenuvad Stockholmis Eesti algkooli kümne esimest aastat, kus ühikond ja lapsevanemad eesti poolle ise pidid kooli ülal pidama, sest kommunaalne toetus pidi vastavalt ühikondadele, õpperaamatute, lõunate ja sõidupileti võimaldamisele õpilastele. Sellega tuli kõige tõsiselt võtta, sest vanemad pidasid, nagu eestlased lüüski, kooli säilitamist hädavajalikuks.

Lugemising eesti lastele Stockholmis

Vanematel, kes on huvitatud sellest, et lapsed juba varakult (4-5 a.) õpiksid tundma eesti kirjandust, on võimalus saada lapsi osa võtma kavandatavast lugemisingist, mis olevalt huvitatute arvust alustaks tegevust pühapäeval, 6. veebruaril kell 15.00, uues Eesti Majas, Walling 34 — 1.

Välketele loeb Muinasjututädi muinasjuttu ja pärast lugemist tehakse kohe lookesest "teater", kus igal lapsel on oma "osa" mängida.

Algkoolilastele lastele — siin oleks eriti teretulnud lapsed, kes ei käi eesti algkoolis — loetakse vastavalt sobivaid lookeid laste kirjandusest, millele järgneks ka kohe väike "teater" loetust kõigi juuresolijate osavõtul.

Lugemisingi eesmärgiks on püüda sõnava rikkadaks ja neid samuti esimestel kirjandustundidega õpetada.

Esimesest kokkutulekust 6. veebruaril palutakse osavõtta teatada hiljemalt 2. veebruariks tel. 80 18 13 või 765 39 96. Osavõtt laugemisingist on tasuta.

Chicago sai 70-aastaseks kuberniks Eesti Maja kaasaegne sekretär Rudolf Kivimägi

Suur oli rõõm, kui haridusminister Persson pärast kooli külastamist otsustas selle võtta riigi toetusele õpetajate palkade osas. Kuidas suhtume meie nüüd sellesse toetusse? See paistab kõigile loomulik. Nii loomulik, et sageli ei tule mõnelegi mõttesse, et tegemist on eestlastele pakutud eelise. Eelise, mis isegi nüüd, kus erakoolid on kaotamisel ja rootsi lapsevanemad nende eest meeleheitlikult võitlevad, on aktsioneeritud riigivõimu poolt kui erivõimalusega erakool, mida eesti rahvusgrupp vajab. Ja selle eelise kasutamisel on olnud, nagu teame, suuri muresid just selle pärast, et osa lapsevanemaid ei pea vajalikuks selle võimaluse kasutamist ja nii tekitavad puudujäägi järelikasvatus. See tendents on paranenud vaid uue lapsevanemate-pöve endi "misjonitegevusega" eakaaslaste hulgas, laste ja lastepäevakodu loomisega. Paraku on aga siin veel palju ära teha.

Muus noortetegevuses on võimalik olnud pakkuda kursusi ja huvitavaid reisisid — võimalused, mis kipuvad peaaegu ära hõlmama. Et seda vältida, on olnud sunnitud nõudma eeliste kasutajalt ka tasuta noorte tavaliise tegevuses, kus esineb intensiivse puudujääki — osalt, näit. Stockholmis tingitud ka pikemaajalistest ruumide puudumisest skautliku töö jaoks. Ka siin ei ole praegu enam küsimus ressursside puudumises, vaid eeskätt huvi organiseerimises, kus kodud peavad kaasa aitama.

Kuid meil ei puudu ka sektorid, kus tuleb ajada läbi oma ressurssidega ja kus välisabi kasutajal ei ole endiselt ega lootust, mistõttu vastavald alad veelgi suuremal määral on sõltuvad eestlastest enda teadlikkusest ja liitumisest. Eeskätt puudub see eesti ajakirjanduse kui keeletraditsiooni ja vaba loomingu jaoks. Eestlastel on siin endal vajalikud ressurssid olemas, küsimus on vaid võimalikult lai mõistmine nende kasutamise vajaduses.

KLA

Kalevipoeg "komsomol"

Ole terve Eesti oktoobri lõpus korraldatud "Rahvaste sõpruse päevade", millega pühitseti ka Eestimaa komsomoli 50. aastapäeva, oli peakülastajaks N. Lõdu komsomoli esimees sekretär Tjazelnikov. Ta katsus eesti noorte juures kõlapinda laida sel teel, et võrdles oma pidukõnes Kalevipoega komsomoliga, mis aga paraku oli esile kutsunud rohkem võõrastust kui valmistust.

Võrdlus oli järgmine: "Suurepärane eesti eposes Kalevipoeg pööratakse ikka ja jälle rahvalaule poole üleskutsuga, et ta vääriliselt ülistaks noore kauni võlglast mehist ja üllameelset. Praegu olene tunnistajaks sellele, kuidas kogu Eestimaa, justkui vastates sellele üleskutsule, ülistab oma igavesti noore poja, Eestimaa Leninliku Komsomoliliingu kuldjuubelit."

Ja tütarlaps püüdis ta "suure ja laia" rüppe nõnda meelitada:

"Meie maal on saanud tuntuks oma töökuuse, meisterlikkuse ja heliseva häälega kaunil. eesti neid, kes moodustavad vabariigi komsomoli enamuse."

● Torontost viibis Stockholmis ühe sealse hotelli majandusjuhataja Sven Busch koos oma Saksaamaal Cuxhavenis elava emaga — baltisaksa päritoluga isa on seal linnaarstiks.

VÄLISKOMMENTAAR

IDAPOLIITIKA RISTTULES

Möödunud aasta suvel on Hollandi kaasaegne suursaadik Moskvast, nüüd protokolliisheff hollandi välisministeeriumis, parun Beelaert van Blokland, esitanud oma valitsusele salajase aruande, milles ta tõendati arvustat Saksa liidukantsleri Brandti idapoliitika ja lihtlasi hoiatav Nõukogu läänepoliitika eest. Hollandi diplomaat tähendab oma salajases aruandes, et ta on selle koostanud kokkuleppe terve rea lääne suursaadikute Moskvast, mispärast aruande esitab tema läänepoliitika aruande salajasele Moskva valitsusele. Hollandi endise Moskva-suursaadiku salajase aruande salajal avalikkusele osalt teatavaks, kui hollandi informatsioonijärgi "Elseviers" 1971 oma augusti numbris tõlge väljavõtteid kõnesolevast aruandest. Kuigi see äratas elavat tähelepanu mitmel pool, valgit hõlmasu Saksa Liiduvarariigi avalikkuse ees. Erandiks oli ainult perioodiline ajakiri "Deutschland-Magazin", mille septembri-oktoobri kaksiknumbris küsimus võeti ühes artiklis pealkirjaga "Hollandi Moskva-suursaadik polatab Brandti idapoliitika eest".

Artiklis märgiti, et hollandi diplomaat salajase aruande järgi peab lepingu Moskva viima selleni, et Brandt on sunnitud tegema seda, mida Nõukogud temalt kui lepinguosaliseks ja oma "sõbralt" loodavad. Kui venelased lakkamatu kõnelevad rahust, et võta nad endile selles mõttes mingit kohustust. Järelikult on rahu võimalik saavutada ainult siis, kui Nõukogud kõigile soovidele vastu tullakse. "Ikka on teine pool see, kes rahu heaks peab midagi tegema", kirjutab hollandi diplomaat, "sest Nõukogud ise ei tee midagi. Nad püüdnud ainult meelitatava zhestide demonstreerimisega. Armas rahu nimel saavutatud nad lõpuks ikka kõikide seda, mida nad soovivad, alati ilma ühegi vastustatuse". Parun van Blokland jõuab oma aruandes otsusele, et igal juhul võib Bonni idapoliitika viia ainult "ajaliselt väga piiratud" relvarahuni. Millega siis seletada nähet, et lääne riigimehed ja poliitikud omavad nii vähe "arusaamist ja taipu" Nõukogude Liidu tegelike kavatsuste kohta? Hollandi suursaadik vastab küsimusele väitega, et ilmselt osutatakse liiga vähe tähelepanu ehtsate informatsioonide uurimisele. Tema arvates on tegemist kohaletu vae kordumise natsionaalsotsialismi asjast, mil Hitler räämatud "Mein Kampf" küll loiti, kuid ei tahetud uskuda.

"Nõukogude Liit taotleb Lääne-Euroopa kiskumist oma sotsialistlikku süsteemi. Teel selleni näeb ta aga kaht olulist takistust: USA ja Saksa-maa. Ülejäädud Euroopat ei võta ta mitte väga tõsiselt. Suured kommunistlikud parteid Prantsusmaal ja Itaalias kaanavad hoolt selle eest, et need maad Euroopa kavatsatud üleriigilisel kuigi suurt vastupanu ei osuta." Hollandi suursaadiku arvates on eriti murelik tekitav nähe, et Saksa liiduvalitsus ei reageeri nimetatud

misväärselt Moskva õnnestustööle lääne maades. Ometi on teada, et õnnestustööd kuuluvad Moskva strateegiasse ja alles siis, kui "progressiivsed jõud" vabas maailmas on oma õnnestustööd saavutanud vajalike tulemusi, alustab Nõukogude diplomaatia vastavate sammude astumist.

Vastandina hollandi diplomaadi salajase aruande mahavaimkusele Bonnis on see dokument seda elavamalt küsitlusele leidnud Põhja-Atlantli liidu koostöökorganisatsioon NATO ja Euroopa Ühisturu juhtivate riigikondades. Hakatakse mõistma, nagu NATO endine peasekretär Manlio Brosio ütlet, et vene seisukohast pole status quo ei staatiline ega defensiivne. Vastupidi, ta on muutlik ja poliitiliselt isegi agressiivne. Moskvat on "rahuliku koeksperimenti" hoopis teistsugune arusaamine kui Läänel. Nõnda on arusaadav ka rõõm, mida Brezhnev tundis lepingu sõlmimise puhul N. Liidu ja Saksa Liiduvarariigi vahel. Ta iseloomustas seda kui suurt edusammu Nõukogude välispoliitika. Selle dokumendi rahvusvahelisel tähtsuse lühi pidi täielikult selguma alles pärast rääkimist, selatas Brezhnev. Aga juha lepingu allakirjutamine ise avaldavat teatud poliitilist mõju ohukorrale Euroopas, tegevdades endisest rohkem kalduvust uskuda "rahuliku koeksperimenti" võimalusi. Brezhnev valkis

muidugi oma tagamõtteid kõige selle juures. See ei päästnud aga tema salajastust, sest vabas maailmas leidub riigimehi ja diplomaate kes ei lase ennast petta.

A. K

Stockholmi kooli pärastlõunakodu

Stockholmi Eesti algkooli juures töötav pärastlõunakodu jatkab oma tegevust 1972. a. kevadpoolaartal algkooli ruumides, Brunnsgatan 11, proua Lola Puuseppa juhatusel. Abilistena töötavad vaheldumisi preitid Piret Puusepp ja Riina Noodapera ning proua Aime Tarning.

Laste registreerimisi pärastlõunakodu võetakse vastu kas algkooli kantsleis tel. 10 64 26 või proua Lola Puuseppa tel. 0738/14 841, kus ka lähemaid andmeid pärastlõunakodu tegevuse kohta on võimalik saada.

Sügissemestri alguseks on loota, et otstarbekohased ja hubased ruumid uues Eesti Majas valmis saavad, kus siis ka pärastlõunakodu lastele oleks võimalik pakkuda vaheldusrikkamat ja huvitavat tegevust.

Poolehoid Euroopa väikerahvastele Kashmiri autorilt

Vana Eesti-sõber Schweitsi ajakirjanik dr. H. Fleig on saatnud meile kasutamiseks väljavõtte Amir Shabik Arslani raamatust "Our Decline and Its Causes", ilmunud Kashmiri Basari linnas Lahores milles on avaldatud ilmsõpetohtoidu Eestile ja teistele väikerahvastele, Poola kaasa arvatud.

Meid huvitav pikem lõik selles raamatus kõlab järgmiselt:

Venelased väidavad, et poolakad põlvnevad samast tüvest, millest venelased ise. Ometi Venemaa püüdnud nurjuda, kui poolakad pärast Esimest maailmasõda omale täieliku iseseisvuse kinnistasid. Ei ole see mitte pelk kõnekäänd, et poolakad oma rahvusliku identuse eest tänu võlgnevad oma lakkamatule valvusele. Ei ole ime, et üks rahvas nagu poolakad tõrkusid end teise rahvuse laskmast üles sulatada.

Ei ole ka hämmastav, et eestlased, keda loetakse vaid kahe miljoni ümber olevat, enese vene rahvast lahti rebisid ja tõrkusid sulamast veneluse. Nende allahelatud rahva kogumise viilaks oli tunnetus, et ei ole midagi väärtuslikumat kui vabadus. Nad armastasid oma kelt, mis kuulub mongooli keelkonda, ja nad löid oma keelele erilise väljendusvormi.

Samasugune oli soomlaste ajalugu, kes samuti end venelastest lahku löid. See rahvus (soomlased), kes oma tõulise identuse maksma olid pannud juba enne Esimest maailmasõda, saavutasid iseseisvuse pärast mainitud sõda. Nende koguvart on vaid neli miljonit.

Korvavad venelaste katsed enesele sulatada leedulasi, špardiisi samuti. Leedulased, arvuti kaks miljonit, rajasid pärast Esimest maailmasõda omaenese demokraatlikku riigi. Nende rahvuslik omapära säilis ja nende keel omandas elujõu, mis oli viinudki iseseisva riigi loomisele.

Saksa- ja Venemaa, need kaks võimsat riiki Euroopas, ei suutnud alla neelata naid pikiseks rahvusi, kuigi nad seda olid visalt püüdnud.

Need väikesed rahvad olid uhked oma mhevikuile ja rõõmsad oma kuulsusriika püüdnud pärast. Selle asemel, et ära salata oma püüetolu, klammerdusid nad selle kül-

ge ja hoidusid oma vabaduse kahjustamisest. On kerge veenduda, et nad oma vabaduse eest neile voorustite tänu võlgnevad.

Ehkki kroaadiid võimetud olid saksa ja ladina suguharude vastu, hoidis nad ala oma rahvuse. Nagu serblasedki, kes astasid türgi kirke all viibisid, kunagi ei lasknud oma rahvusliku identust kaduma minna. — Albaanlased on mõeldamatult pikka aega elanud kreeklaste ja slaavlaste seas, ometi jäid nad albaanlasteks tänapäevani. Samal viisil jäid bulgaarlased bulgaarlaseks.

ARA

EESTI PÄEVALEHT

Eetniska Dagbladet
Pentoimetaja Juhana Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. vlt.)
Arvi Moor
Toimetuse ja talituse:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiadress: Box 667
101 28 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskiltnus Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
531 02 Eeskiltnus, tel. 016/14 77 72
Tellimispöstrgi nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlägs AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 147-
Termin (4 kuud) kr. 63-
Kuu kr. 15-
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLÄGS AB
Trükkija: Eeskiltnus-Kunirens
Tryckeri AB Eeskiltnus 1972

Stockholmi Eesti Osakond 10-aastane

Eesti akadeemilise noorse koondis Stockholmis ülikoolis Esilands Nation ehk maakeeli Stockholmis Eesti Osakond asutati 17. mail 1962. Seega saab organisatsioon sel kevadsemestril 10-aastaseks ja võib ka pida oma esimese juubelipäeva.

Eesti üliõpilastel on oma organisatsioonid Stockholmis ennagi olnud. Otsene eelkäija Stockholmis Eesti Üliõpilaskond loodi juba 27 aasta eest praeguste tudengite emade ja isade poolt. See organisatsioonivorm osutus aga pikapeale ebastabiilseks. Juhatuste moodustamine muutus aasta-aastalt komplikatsioonideks. Tegevus kobas ühest äärmusest teise, olles mõnel perioodil rahvaulikooli-jaadiline, teisel perioodil aga kippudes peagu klunker-maskeradele liinile. Pagulusgrupp enam ja enam muutudes autonoomseks etniliseks osaks Rootsi ühiskonnas hakkas rootsi eestlastele tekkinud uusi organisatsioonimoodusi, mis enam võtsid arvesse ühiskondliku, et paremini koondada ja esindada väliseestlaste ja enamat maksma panna mitte enam rühma välismaalaste huvide teest seisa, vaid juba Rootsi ühiskonnas ühiskondlike liikmetena. Loodi Rootsi Eestlaste Liikumine, Eesti Keele ja Kirjanduse Instituut Stockholmis ülikoolis, Stockholmis Eesti Maja jt.

Veel evisid suurt tähendust kolm momenti. Esiteks oli elavnenud endiste Tartu akadeemiliste organisatsioonide Rootsi koondistele lähikümnele oma kungaste Soome sõpruslepinglas-tega. Peagu kõigil aktiivsemal eesti üliõpilastel olid tänu oma korp-ile või sellele head kogemused ja muljed Soome üliõpilaste organisatsioonide-dest — Helsingi ülikooli üliõpilaste osakondadest. Teiseks hakati Stockholmis looma studentnaiskonnade Rootsi maakondade kaupa. Kolmandaks tunnetati, et Eesti päritoluga üliõpilastele on vaja ühist stabiilset foorumit senise üliõpilaskonna asemel.

Stockholmis Eesti naiskonnas sai juba alguses väga tugeva poolehoidu osaliseks. Juba esimesel tegevusaastal võisid liikmeskond üle saja. Üritusi toimus vähemalt kaks korda kuus ja kursuste perioodil vähemalt kord nädalas. Kursused toimusid kokku kaheksal tükile järeneval reedel. Iga kord olid esimesed tunnid pühendatud eesti keelele või ajalool- ja järenevat tudendit vanade salongitantsude õppimisele. Algateid rida müüdi traditsioone, milledest mõned on püsivad tänaseni. Menutaimneist on küll iga-aastane Akadeemiline ball, kus mitte just vähetähtsast osa mängivad vanad salongitantsud. Sel puhul on külla kutsutud eesti üliõpilaskondade esindajad mujalt Rootsi, üliõpilasi Soomest ja kohalikke nimekaid tegelasi. Esimesel ballil oli õhuke aukliliseks vana eest- fiili prof. Lauri Kettunen Helsingist, kes oma sõnavõtuga lõi lähedale pildid kadunud aegade üliõpilaste elust ja pürgimistest.

Rida aastaid püsis kindla kevadise traditsioonina Osakonna auliku Marie Underi sünnipäevale pühendatud luuleõhtu nüüd juba lammutatud korpi Frat. Estica keldiruumis, kus Siiri Kriisa ja Rein Vellner Toivo Meikopi pillide saatel ja küünla- valgelt ette lugesid valikuid Eesti erootilistest humoristilistest, kummi- nusliikust, protesteerivast ja isamaali- sest poeesiast.

Kümne aasta jooksul on peagu kõik üliõpilased jõudnud vahetuda. Võib-olla mõni neist, kes algasid tege- tegi kaasa Osakonna üritustel, on nüüd teaduslik edasiõppija ja on koostanud kontakti selle paari järene- va üliõpilaspõlvega, kes Osakonnast on jõudnud juba läbi käia. Aga ena- mik nägudest on uued, paljud üri- tused ja kombedik teised. Selleltõttu on hea teada, et Eesti Osakonda ai- tavad selles pidevas uuendamises e- da si funktsioneerida osalt põhikirja- kohaselt viieks aastaks valitav inspek- tor (kelleks peab olema Stockholmis ülikoolide professor või dotsent) ja vanemate-kogu, kuhu kuuluvad kõik üliõpikooli lõpetanud osakonna-liikmed.

Esimeseks inspektoriks ja ühtlasi aulikumeks valiti Stockholmis ülikoo- li kunstiajaloo professor Armin Tuul- se, kes palju kaasa aitas Osakonnale soolide profiili loomisel. Temale

järene prof. Gustav Ränk, kelle mandaatiperiood lõpeb sel aastal. Et Osakonna kaks esimest inspektorit on ühtlasi olnud professorid juba Taatus, on aidanud palju kaasa orga- nisatsiooni eestilise ilme püsimisel.

Akadeemiline ball on selleks pidi- lüaks ülevaatuseks kus kõrvuti tant- suprandale tulevad mitte ainult Osakonna endised ja praegused tege- vad ja noored liikmed, vaid ka meie akadeemilisele järelekasvule mõtle- va omaeene tudengipäevi üles värs- kendada tahtev keskmine ja vanem studioosuse generatsioon.

REINO SEPP

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaa teateli vii- bis Rootsis äsja juures Zhenny Ma- rio Inslermann, Ameerikas venna juures Ann Reinla, Anstraalas isa juures Pille Härnäs, Viinis sugu- laste juures Leida Kaska, Kanadas isa juures Eha Merisalu, Lääne- Saksamaal õe juures Therese Prinzmann ja sugulaste juures Li- lia Järvi, Hollandis Arnold Pukk.

Ida-Saksamaal oli abikaasa juures Mall Paul, tütre juures Erna Männis- te ning sugulaste juures Eljo Kald- alu ja Niina Sokelova.

Soomes oli sugulase matusel Hei- mi Grahv.

Budapestist sõitis Tallinna Maimo Kuldekpile külla väimees.

Autovargad N. Liidus osavad ja leidlikud

Lääne-Saksa korrespondendid Moskvast märgivad, et talv on süül alati autovarguste hooajaks. Pikema kirjelduse varaste ettevalituseks ja leidlikkusest avaldas Berliner Morgenpost, kus märgiti, et autovargu- si teatud mõttes soodustab ka N. Liidu seadus, kus vargust ei peeta kriminaalasjaks vaid jämedaks ulakuseks!

"Jämedale ulakusele" aitab kaasa ka asjaolu, et peamiselt kasutatavaks autoks on Volga, mille võti tavaliselt sobib igale neljandale masinale sam- maste tüübit.

Talvel kasutatakse eraautosid Moskvast vähe. Et garaazhid püu- vad, seisvad kõik autod kõnniteede ääres tänavail. Nad kaetakse puida- nist kattega, millele sageli tõmmat-akse üle veel jämedakoeline võrk et kaitsa peuladest tuule ja autot varas- te vastu.

Kui üks autoomanik kevadel ees- mendas autot võrgu ja puidu, lei- dis ta selle alt ühe takso. Mi- litsas selgus, et seda takso o- tsi. Vargad võtsid erauto, mida nad said kasutada ja varastasid selle asemel ühe finnatasku. Trikk ta- kistas kuriteo kiiret avastamist ja võimaldas autoga linnast väljasi- tu.

Moskvast varastatavad autod suu- natatakse Gruusele või Kaukaasias- se, sest seal vajatakse masinaid sel- leks, et transportida puu- ja aedvil- ja Moskvast turule. Ari on niivõrd ta- sure, et rahval jätkub raha ka aliks- autode ostmiseks.

Kuna riiklikes ärides on autosid müügil vähe, ei jää tihti müüd üle kui osta varastelt. Militantsvõimud avastasid hiljuti koguni "büroo", mis vormistas vastavalt autokommente ja tootis uusi numbreid, lastes need alikmaka- abil kanda ka ametli- kesse registreerimise.

Kirjeldatakse, kuidas ühel erauto omanikul õnnestus Moskvast ära- veldada plekist garaazhi ehitamine. Kui see valmis, oli uueks probleemiks ke- rid. Neid on müügil külluses, ent liiga keerulisi lahendamata. Ühe tuta- va kaudu õnnestus tal siiski mure- dase Arganistaanist üht läänesaka- lukku. Nii võis ta lõpuks oma autot

Stockholmi Eesti Osakonna esimene juhatus a. 1962/63.

R. Nixon nõuab relvastuseks senisest rohkem dollareid

NEW YORK — 1972 võib kujuneda aastaks, mil USA astub 25 aasta jooksul oma tähtsaima sammuga sihi suunas elada rahu kõikide maailma rahvastega, ütles president Nixon oma "troonikõnes". See on igal aastal esitatav raport olukorra kohta USA-s. Samal ajal aga rõhutas Nixon, et sõjalist eelarvet tuleb suurendada. "Tukuna seda tingivad hindade tõusud sõjalise uurimise ning relvade tootmise alal. Peale selle on hädavajalik, et USA arendab välja uusi relvasüsteeme.

NEW YORK — Nixon märkis, et elamine relvastumise on vajalik, vihmalt kuni lepitakse kokku mõ- lemapiolts desarmeerimises. Selles suhtes ütles Nixon end olevat opti- mistlik. Kui USA hakkab arenda- ma oma uut välispoliitikat, tähend- dab see seda, et omatakse küllal- daselt tugevat toomarelvade ar- senali, et takistada igit USA-le või tema liialtse kalaleitungvat vaen- last. Oigimisi: leua olukord, kus iga atakk oleks mõistet ja seega jääks hoopis ära.

NEW YORK — Oma eelseisva vi- siidi kohta Hiinasse ütles Nixon, et

UUDISEID...
LÜHIDALT

ta selles suhtes ei oma mingisugu- seid erilisi illusioone. Sama kehtib küllastuse kohta Moskvasse. Nixoni troonikõnet on teravalt kritiseeri- nud demokraatlikud senaatorid Muskie ja Humphrey. Nad märgi- vad, et president on sõna tõeses mõttes "mööda hiilunud" kahest kõige tähtsamast küsimusest — ni- melt kuidas teha lõppu sõjale Viet- namis ja kuidas vähendada ulatus- likku tööpundust.

MOSKVA — Pravda avaldas rap- porti Long Keshi Interneerimis- laagrist Põhja-Iirimaal. Selle kir- jutus ajalehe kaastööline Juri Ja- nev, kelle õnnestus valenime al koos ühe interneeritud abikaasaga püü- sed laagri piirkonda. Pravda aval- das ühtlasi ka kirjutise, mille olev- vat koostanud Long Keshi vangid. Tekstis kutsutakse kõiki N. Liidu töölisi üles näitama solidaarsust "rõhutatud liiri rahvaga". Peale selle nõuavad interneeritud, et lõpetata- ks vangide kinnipidamist ilma koh-

tuutsusteta, et likvideeritaks Põh- ja-Iirima parlament ja et mo- dustataks demokraatlik-sotsialistlik vabariik.

MOSKVA — Enne välisminister Gromõko küllasõitu Tokiosse kirju- tab Pravda, et vene-japani sime- med tuuduvat olevat "üsnä lootus- tanvaid". Edasi öeldakse, et rahvus- vaheline olukord nõuab Moskvat- Tokio sidemete tugevdamist. Pod- gornõi aga on avaldanud teatud ra- hutust Jaapani katsetele luua nor- maalsemat suhtlemist Hiinaga. N. Liidu president lüüa juurde, et midugi soovib k.a.N. Liit haid si- demeid hiinalasiga, kuid kahjuks peab Peking praegu Sovjetit oma esmas- seks vastaseks, mistõttu arva- tavasti võtab kaua aega enne kui asjad muutuvad.

TOKIO — Liibriääkimist Gro- mõkoga võtavad jaapanlased kind- lasti üles Kurilli saarestiku küsi- muses. Kurilliid sattusid N. Liidu kätte Teise maailmasõja lõpus ja N. Liit on senijani keeldunud nende tagasandmist diskuteerimast. Peale selle paluvad jaapanlased, et vene patrullilaevad lõpetaksid Ja- paani kalalaevad tagakiusamist. Kas- kasti navigeeritavas Hokkaido väi- nas juhtub tihti, et jaapani kala- laevad tagakiusamist. Raskesti na- vigeeritavas Hokkaido väinas juht- ub tihti, et jaapani kalatralerid satuvad vene vette. Praegugi peo- takse kinni 14 jaapani kalurit.

ESKILSTUNA — Eskilstunas peet- tud koolikonverentsil sõnas peadi- rektor Örring, et kavas on luua uusi hinnangute süsteem, kus loolu- tumistunde osatähtsus väheneb. Viis aastat pärast kooli lõpetamist si to- luks koolitunnistus omada mingis- gust osatähtsust. Ainult erialased kogemused ja üldine sobivus näi- teks edasiõppimiseks loevad mää- ga, ütles Örring. Tagamõte on see, et "nooruse mõtetamatus" saadud eventuaalselt hiljald hindend ei ta- kista indiviidi kogu ta elu ulatu- ses. Täielikult hinnatavaga kooli pa- le midugi võimalik luua, kuid näiteks õpilaste poolt soovitud sis- sepiätsuudamist ülikoolidesse pole ka rahuldavad — see tähendaks eel- arvustlikku stressi. Kõige varem 1975 on võimalik tuu hinnangute süsteemi keht- stada, sõnas dir. Örring.

STOCKHOLM — Rootsi välismi- nisteerium teatab, et valitsus on põhimõtteliselt otsustanud tunnus- tada Bangla Deshi. Kiusmises kon- sulteeritakse ka teisi Põhjala riiki- kide valitsusi, kes samuti suhtuvad valitsusse Daccas positiivselt. Tõe- nioliselt oodatakse enne ametliku tunnustuse andmist teiste Lääne- Euroopa riikide reaktsiooni. Siia- meani pole Bangla Deshi tunnusta- nud ükski suurriik, küll aga Ehu- tan, DDZ, Bulgaaria, Poola, Birma, Mongoolia ja Nepal.

Saksa raudtee hinnaalandusi

Saksa riigiraudteed püüab reisi- ja- trefektantsi tästa mitmesuguste aktsioonidega ja soodustustega, mi- da saavad ka Saksamaal reisivad välismaalased.

Aastavahetusel näit tuli eripakku- mine "Mittfahren-Mitsparen", mis seisneb hinnaalandustes ajavahemi- kes jaanuarikuust kuni 27. aprillini vanematele inimestele ja nende saat- jatele (soodustused ei kehti Lihavõt- tepühade puhul 4. märtsist kuni 11. aprillini). Naised üle 60 ja mehed üle 65 eluastasta saavad pealkumise- ga 30-43 protsenti hinnaalandust edasi- tagasi-reisidel, kui need ulatuvad kaugemale kui 51 kilomeetrit. Hin- naalanduse saab ka üks üle 10 aasta- vanune kaassõitja, kuna alla 70- aastaseid lapsed saavad poole aland- tud hinnaga sõita. Isegi kohvi pa- kutakse alandatud hinnaga sellistele reisi- jatele.

Leinateateid

Carneys Point's, New Jerseys Ameerikas suri 3. jaanuaril Volendam- Vladimir Seepere, sünd. 19. mail 1993 Tallinnas.

Chicago's ristiti Leita (n-na Veit) ja Hillar Pähni'i tütar Monika.

Vananenud on teooriad, et lapse aju ei tohi enne kooliaega treenida. Vastupidi: lapse aju ei väsi ja seda tuleb treenida. Pilt Stockholmist Eesti lasteaiate tegevusest.

Teadlased: Laps ei arene ise, teda tuleb arendada!

(VE) — Kõik maailmas areneb, aga mitte just alati edasi. Teaduste ja eriti arstiteaduse areng teeb tihti ümberarvamist. Mis veel alle oli õige võib täna osutuda valeks. Nii on näiteks üle kümne aasta valitsenud arvamus, et laps areneb ise, on koguni kahjulik teda inaktiivselt treenida, kuna see toovad kaasa hilisemas eas igasugu komplekse. Tänapäeva uus teadus lükkab selle väite ümber. Samuti on viimase kümne aasta kestel naiste seas oma rasedad patsiente pidanud range dieedi peal mille tagajärjel on sündinud palju ematahus al- toidetud lapsi. Sääraste laste arenemine aga on juba sündimisemomendist pidurdatud.

Oleme harjunud mõtlema, et inimese arenemine ja kasvuiga on aeglane 16-18-aastane protsess. Kui imik ei ole olnud raskest halve või mõnel juhul põhjusel pole saanud tarviliku hooli, mõeldakse, et küll ta jõuab järele, lapsel on ja nii palju aega arenda. Tänapäeva moodsad lastearstid aga ütlevad, et mis kord on kaotatud, seda on võimatu täielikult tagasi võtta.

Eolmesed 45 kuud on määravad ja panevad aluse kogu lapse edaspidisele arengule ja isikulujuand- sele.

Eriti on see maksvõõr ajas. Ajal on ainult üks ainuke võimalus antud ja aju nagu ka inimese füüsilise arenemine algab juba emaihus. Emah- ihus takistab ajurakkude normaalselt arengut peamiselt toidupuudus. Kui foetus ei saa küllaldaselt toitu on ajurakkude paljunemine takistatud. Alatoidetud ajurakud võivad olla ar- vult kuni 20 prots. allpool normaalselt toidetud foetus ajurakke. Kui sellele lisandub veel alatoitu imiku esimese kuue elukuu jooksul, siis li- sandub sellele veel 20 prots. alaare- nenud või täiesti arenemata ajurak- ku. Kogusummas oleks siis niisugu- ku lapse aju oma rakkude arvu poole- st 60 prots. väiksem kui normaalne aju.

Dr. Myron Winick, New Yorgi Cor- nell'i ülikooli haigla ülemarst, keda peetakse maailma tipptasemel aju- rakkude uurimise alal, väidab, et ajurakkude juurdekasv lakkab alatoit- tud ja normaalselt toidetud lastel samal ajal. Ta on teinud uurimis- töid tihtilii nälgivate väikelastel kes- kel ja nende uurimiste põhjal väi- dab ta, et ajurakkude pole antud mingit teist või kolmandat võimalust.

Tihti alatoidetud imikud toodi selleks puhuks üles seadud haiglasse. Nende osaks sai moodsa arstiteaduse parim arstlik hool. Neid toideti ba- lanseeritud dieediga, toidustamisi- spetsialistid, lastearstid ja psühho- loogid vaatlisid neid pidevalt.

Sellest hoolest hoolimata ilmn- es, et abi on tulnud liiga hilja ja un- des poolel lastest surid.

Veel kurvem aga oli, et tervege- sti 90 prots. elujärgijast olid paran- damatult oma arenemiskõrgus vi- gas- tatud ja nende kohta tegi teaduslik- report sissehanded: "Käpatsileet piira-

tud argielu probleemide lahendamise- sel". Nendest 51 prots. olid õpetata- vad, kuid vajadist selleks erilist koo- li. 36 prots. nendest olid ainult "teenitavd", mis tähendab, et nad võisid nii kaugele arenda, et pikka- de aastate treenimise järele võiksid mõne lihtsa mehaanilise tööga hakka- ma saada ja 3 prots. nendest tuli ühiskonnast eraldada kui "arenemis- võimetud juhud". Kuid mitte nen- de laste aju ükski, vaid ka lihased olid alaarenenud ja neil puudus ena- mikul juhul koordinatsioon.

Dr. Winick väidab oma uurimiste põhjal, et rasedad naised peaksid väga suurt rõhku panema oma die- di peale ja alati arvestama seda, et foetus saaks küllaldaselt toitu. Ra- seda naise toidusedel peab olema mit- mekesine, et vältida nii vitamiinide kui, toidainete võimalikke puudujää- ke. Puhatihti sööb rase naine ainult nii palju kui temas arenev laps va- jab ja ema ise hakkab kannatama alatoitluse all.

Vanasti pandi suurt rõhku sellele, et imik saaks toidetud emapiimaga. Ka selle väite on tänapäeva arsti- teadus ümber lükanud. Lastearstid väidavad, et see ei evi mingit täht- sust, tähtis on ainult et lapsel oleks emaga kontakt puudutamise teel, et imik tunneks ema lähedust ja soo- just.

Samuti on toitlustamise alal üm- ber lükatud endine teooria, et laps kolmandast eluaastast alates peaks sööma kolm korda päevas.

Tänapäeva arstiteadus peab seda valeks ja soovib last kuni kolmeaia- sõtta viis korda päevas ja kolleas- tates neli korda kuni ülikooliaia. Loomulikult ei ole mõeldud, et väike- laps peaks viis korda päevas tuge- valt toidetud saama. Arstid ütlevad — vähe, aga tihti.

Kui kõnelda laste väimsest areng- gust, siis on eriteadlaste uurimused näidanud, et kõige enam areneb lap- se intellekt künne kuu ja pooleleisti aasta vahemikul. Mispärast see nii on, et oska aga ükski lastepsühho- loog seletada. Kõik mis selle lühike- se aja jooksul on õpitud või õpima- ta jäänud on määrava tähtsusega ko- gu lapse tulevase elu kestel. Ema roll sel nii kitsalt määratletud ajal aga on abimõeldud peitmine. Va- hemärgena olgu öeldud, et mood-

ne psühholoogia ei pea seda täht- saks, kas on tegemist loomuliku ena- ga, ta peab tähtsaks ainult seda, et lapsega tegeleks üks ja sama inime- ne, kellega imikul tekiks kontakt ja kes oleks emakuju asendaja. Selle lühikese ajavahemiku kestel on oln- e õieti kõik emast — kuidas ema käi- tub, kuidas on ta vahetund lapsega ja teistega, kes puutuvad nii ema kui lapsega kokku. Emast on olnud, kes lapsest täisikku jõudnult saab väär- tuslik inimene või inimene keda sel- vi teisel põhjusel nimetame "eba- õnnestunuks".

Harjumused, arusaamad ja käi- tumised, mis lapsele omaseks saa- vad 10 kuust kuni pooleleisti aastani jäävad tema iseloomu alusteks.

Ilalbu harjumusi, tantsume ja eri- ti neuroose ei saa hilisemal arengu- järgul enam välja rookida.

Kahjuks on aga selle kohta, kui- das ema peaks käituma, et oma lap- se arengule õige alus panna, väga vä- he väike uurimus ja näpunäited emadele on vähe. Dr. Spock, kelle raamatid järgi viimaste kümnete aastate lapsi on kasvatatud, on uued uurimused täielikult kõrvale lüka- nud. Dr. Spock jätab lapsele täie- li- vaheduse tema õpetused on üles ehitatud veendega, et laps areneb ise, last ei tule õpetada, laps õpib ise. Laps õpib ise küll, aga ta õpib palju aeglasemalt ilma juhtimiseta ja ta õpib aju, mida tal õppida pole vaja, aju, mis hilisemas elus ebavajali- kuse osutuvad või koguni kahjusta- va toimega on.

Lapse väimse arengu tipptaseme- ge kokku, ajaga, kus laps hakkab vabalt liikuma, ta saab korraga ka- hel jalal kõnelda, ta hakkab rääki- ma, oma ümbrusest ja sündivast te- gevusest aktiivselt osa võtma. Rõhu- take ikka ja jälle, et laps ja ema vahel peab olema arusaamine ja kok- kukuuluvuse tunne, mis aga sugugi ei tähenda seda, et ema peaks lapse- ga kogu aeg lakkamatult tegelema.

Ema peab last ja tema tegevust jälgima ja talle õpetama teatud käitumise reegleid, peab teda aita- ma, kui laps omal jõul hakkama ei saa — ema peab olema on oia seal juht kui laps abi vajab.

Samuti rõhutatakse, et emad peak- sid lastega sel nii määraval ajajär- jel.

Tshehhi pedagoogilt võetakse truuduse vanne kommunismile

PRAHA — Tshehhoslovakkia kommunistlik partei tugedab oma haaret kõigi eluaavalduste üle ning on nüüd erilise tähelepanu pööra- nud kooliõpetajatele, kellelel nõutakse vande andmist, et nad jäävad truuks marksistlik-leninistlikele ideaalidele. Haridusministeeriumi nä- dalalehti Ucitelske Noviny mainib, et paljud õpetajad on sellise vande juba andnud.

Haridusministeeriumil häälekandja on viimasel ajal pidevalt avaldanud artikleid, milles nõutakse senisest suuremat tööd kommunistliku ideo- loogia tundmaõppimisel.

Lehes väidetakse, et lapsed tuleb kasvatada üles "proletarise inter- natsionalismi ja N. Liidu armas- tamise vaimus".

Selleks peavad oma panuse and- ma nii lastevanemad kui õpetajad alates lasteaiast kuni ülikooli õpe- tamiseni.

See kampaania on tekitanud olu- korra, kus Tshehhoslovakkia har- idusministeeriumil tekib raskesti uute kooliõpetajate saamiseks. Paljudes koolides on juba rakendatud ette- valmistuse kooliõpetajad, kes ha- ridusministeeriumi ajalehe andmetel on head kommunistid, kuid kellele võimel õpetajatenä on küsitava väärtusega.

Kultuuri muresid Kanadas

TORONTO (EPL) — Nagu selgus Kultuuri fondi esimehe Karl Eerne aruandest Eesti Kultuurikoondis Kanadas juhatajale, on summade laekumine tänava Kanadas eesti kultuurisuhinnaks olnud taga- hooldlikum kui mullu (see tugineb annetustele).

Õtustati toha pingutusi laekunud summade suurendamiseks, sest sta- tuudi kohaselt on auhindade väija- kuulutamine juba veebruaris, E.V. aastapäeva paiku. Tänavu õtustati see teostada 5. märtil kontsertakt- sel Toronto Eesti Majas.

Kultuurikogu velis Kultuuri fondi juhatause Toronto ülikooli kehake- vatus osakonna õppejuur Dr. Jüri Denieli, kes asendab kahelksaks kuuks õppealalist ülesannet Sak- samaa ja mujale Euroopasse lähe- tatud kehakevatus õppejuur Aleks- ander Peepre. Samuti valiti lahku- nud Kultuuri fondi liikme Hannes Oja asemele kunstnik Peeter Sepp.

Medal prof. Karlingile

Prof. Sten Karling

Stockholmis ülikooli Kunstiteaduse Instituudis on algatatud mõte. Val- mistada mälestusmedal prof. Sten Karlingile seoses tema pensionilemi- nekul puhul pärast 25 aastast teenis- tust Stockholmis ülikooli kunstiprof- eessorina. Teatavasti oli ta peale selle iseseisva Eesti Tartu ülikooli kun- stiajaloo professorina.

Medali valmistamine on usaldatud kunstnik Lias Eriksonile ja peak- semplar sellest antakse prof. Karling- ile üle tema viimse loengul, mis toimub majakus sel aastal. Medali- heh ka müügie. kuuksuure pronks- eesemplare saab tellida 35.- üht- k. Vastavale algatusekirjale alajkirja- jate hulgas on ka prof. Armin Tuul- se.

Lugeja kirjutab

INGLISMAA ja SOOME

V.a EPL toimetust! — Londonist pärineva artikli "Inglismaa kaalus sõja kuulutamist Soomele a. 1941" (EPL 15. jaan) lõpus seisab: "Lõpuks neus valitsus seisukohale, et ta... ei kuuluta sõda Soomele". See ei vasta küll tõele: Inglismaa, kes lõpuks eia ju'genud enam Staikni surveavaldusi ignoreerida, kuulutas 6. det. 1941 sõja Soomele, Ungarile ja Rumeeni- ale.

Sõjakulutamise eelnes ultimaatum, milles Suur-Britannia nõudis Soome pealetungioperatsioonide katkestamist Ida-Karjalas. Sellele soomlased ei julgenud selgesõnaliselt jäastavat vastust anda — nad kartsid omakor- da Sokeat.

Lähemalt on neid sündmusi kirjel- datud paljudes raamatutes — näit. marsal Mannerheimi mälestustes. R.M.

Seattlest õnnistati kurtide kogu- duse õpetajaks rev. William A. Ludwig, kes ainsa kurtimannana on lõpetanud kõrgema luterlaste seminari usuteaduse alal. Õpetaja abikaasaks on eestlane, nelipölv- nimega Sigrig Ellram, kes jäi kurtimannaks lapsega raske haigu- se tagajärjel. Sigrig Ellram on II maailmasõjast hästitunud major Ellrami tütar.

gul püüdma rääkida — ka sel juhul kui laps ei oska vastata. Ameerika tuntud lastepsühholoog väidab, et lap- sega kõnelemine varases elueast pea- le ja ka siis kui laps näiliselt sellest veel aru ei saa, toovad lapse intel- lekti. Ta saab aru et ema teeb mid- dagi mida tema veel ei oska, lapses tekib soov sellest aru saada, ja osa võtta. Nende lastega, kellega ema on vestelnud ja kes on algeusest peale soovinnud vaistuliselt osa sellest vest- lusest olla pole piisut hilisemas elus õppimise alal mingid raskusi. Nad hakkavad ise tundma huvi nii luge- misse, kui kirjutamisse, vastu, ja kui see huvi on ärganud, tuleb neid ka õpetada.

Ka see teooria on vananenud, et laps ei tohi enne kooliga millega- gi koormata, et mitte nende ajusid väsitada. Lastel ei ole väsi, vaid vastupidi — arenevad.

Nagu eelnevast nähtud, tuleb ema- del oma imikuid sünnist peale läbi- mõeldult toita ja nendele, tuleb eri- list hooli jagada nende väimse te- gevuse pärast siis, kui täiavalt sel- datakse: "Oh, tema on veel nii väike- ne, tema ei saa aru".

"Kevadveed" raamat noortele ja vanadele

Martin Pommer: Kevadveed. Göteborgi Eesti Seltsi kirjastus, Göteborg 1971.

Martin Pommer, teenkas Göteborgi E. Seltsi esimees avaldas testamenti soovi oma kodumälestuste ümismiseks.

oma "Kevadveetele" niilpalju kui võimalik noorsooramatut ilmet ja maist. See on tal ka mitmeid õnnestunud. Kõrsums seltsnehe aga selles, kuid võrd tänapäeva muutunud miljöös kasvavat noortest veel needeinatsed moodunud aja ning mälestuslikud seigad ja seelitsused huvitavad.

Kui ei huvita? — Aga siis on ju veel kaiks generatsiooni, vanem ja vahepealne, kellelede Eesti Vabariigi sünni- ja noorusaastate-geegid ülestähendused peaksid südameleheldeid seisma. Martin Pommer on oma "Kevadvetes" ka nendele mõeldud.

MR

Möödunud aasta lõpul ilmus Martin Pommeri 155-leheküljelise raamat "Kevadveed", mis sisaldab 27 jutustust. Raamatu on kirjastanud Göteborgi Eesti Selts, täites sellega kauaagekse seltsi esimehe testamentikohase soovi. Raamatu saatetööna üteldakse m.h., et see jäädvustab "eesti kodumälestusi" ja on ühtlasi ka "trükitud mälestus Martin Pommerist".

Viimast — mälestus Martin Pommerist — õigustab eriti teadmine, et raamatust esinevad jutustused on autor kirja pannud nende loomumuse ja mälupeidete najal, milled ta oli ise oma noorusmälestustest kaasaarvina tal- leanud.

Raamat algab niimujutustusega "Kevadveed", mis kujutab kõikiidest jutustustest läbiva peatsetelase Mati unistusi kui ka pettumusi kevadveest. "Matile tundus, et õiged kevadveed ja toredad seiklused saavad olla ainult Tammele. Miks küll vanemad eest ära kolisid? Tamme oli ju Mati sünnikoht. Terve pere elis varem seal koos vanaisa ja vanemaga. Vanaisal oli kaaks poega ja see- pärast osteti Kotka talu."

Raamatu viimases jutustuses "Taas kevadveed" on saanud Matist Tamme talu pärija ja vanema ütleb tal- le: "Siin suurvete ääres algas ühel kevadel minu elutöö. Siit algas see sinulgi — nagu kevadvee kohin." Ning raamat lõpeb sõnadega: "Kevadveed on nähtud! Kinnitas poisos oma mõttel sõnadega. Sealjuures ta silmed särasid."

Vahepealised jutustused, nagu Siin- riipalga, Kalapiid, Kõlasepp, Uus karjapois, Kevadkülm j.t. on kõik seotud maale, -olu ja sündmustega, nähtud algkooliealises ja veelgi noorema poisil silmades. "Ajalehtid- kevadveed need ühtegi Eesti Vabariigi sün- ni- ja noorusaastatega", ütleb autor ise mainitud raamatust. "Kevadveete" pikim jutustus ongi otseselt Vaba- dussõjaga seotud. See on "Vabariigi sõdur", ja see sõdur-poe keegi muu kui Mati kodutalu Kotka endine kar- ja- ja müüdnä tööpõis, Mart Jürgenson, kes leiab, et "tuleb minna ja sekka lüüa. Kautu sinu ajju taga istu- da, kui teised võitlevad".

"Ta annabki ennast üles vabataht- likuna ja hakkab Kõtkalt ühel küla- mal talvepäeval. Taast on saanud Va- bariigi sõdur. Mati silmis on ta nüüd kangelane ja tema vaprustest jutu- tavad ka puhkusele olevad sõdurid. Kuid siis saabub teade, et Mart on langenud kangelasena rindelt. See teade osutub aga ekslikuks. Ühel päeval saabub Mart Kõtkale. "Ah sõ- jänel, vahel langed, tead, ja tõused jälle püsti", ütleb ta. "Sai oldud päris surma häre peal, aga hing jäi siisse."

Mart Jürgenson on "Kevadvete" Joosep Toots, kelle fantaasia vokrira- tes veeb vahvalt ja ketrab värtnele minchenhausenlike sõjalugusid. Nii elab ta kogu päeva vanlaste üksuse juures ja viib siis õösel selle üksuse ning lasch oma meeste poolt üm- ber pilrata. Teine kord satub ta luu- rel olles hädaohu, kuid päästab en- nast sellega, et poeb tilja tünni ja paneb selles siis allamäge veerema — kuni oma-meeste aukooha juurde. "Tünn veeres tasakül. Umberringi sagisid sajad vaenlase sõdurid Üks hüüdis, et tünn veereb minema, pidage kinni! Sellele vastas teine, et mis risuga teie, las läheb! Ja ma keedisin tuhatnelja mäekülge pidi alla poole..."

Mardi vigurivõitluse hulka kuulu- vad ka "kempimisid". Sauna-Onu- ga, lahingulöömis. Neeva-poistega ja palju muud. Mart, perepoeg, on eesvatu tagasihoidlik, aga temagi saatel vahel seiklustesse ja olukor- dadesse, koguni bellistesse, mis tema südamestunust — puudutavad. See suhtes on ta mõneti hingesugulane Oskar Lutcu Arno Taliga "Tootslu- gudest".

Martin Pommer on põlunud ande

Väino Esken 50-aastane

Ta sündis 27. jaan. 1922 Kolga- Leelil. Koduvallast viis varsti tee Tallinna gümnaasiumi, kus viima- ses klassis algasid Vene esimese okupatsiooni viintsused, mis ka- rastasid noormehest peagi mehe. Alles nüüd jõuab ta täismee ikka, kuid meheleod on käinud temaga kaosas alates koolilajast.

Väino Esken lõpetas Gustav Adol- fi gümnaasiumi 1941 kevadel. 1940 sügisel kiskusid bolshevikud maha vabadussõjas langenud õpetajate ja õpilaste mälestussamba, mis kutsus esile meie noortes rea meeleavaldu- si. Ühel niisugusel areteeril NKVD poolt mitmed koolinoored, nende hul- gas, ka V. Esken. Järgnesid ülekuu- lamised ja kurikulus Kave kelder. Vabanes peagi, kuid neli aastat hil- jem sattus jälle NKVD küüsi. Pärast seda kui oli "soomepoisina" tagasi tulnud võitlema kodumaal kaitseks uuesti Eestisse tungiva vaenlase, ve- nelase vastu. Kuid võitlus jäi pooleli. Idarinde kokkuvõrsemise järele kõ- las Eesti väeasdas jälle enam kui 700 a. vana Paala lahingu lõpphüüd, et päästku ennast kes päästa võib.

V. Eskeni päästis siis abiväime- kaasmaleast saadud raudteelase vor- mirietus. Ja nii "isehakanud" raud- teelaseks rääkis ta ennast välja 1944 sügisel NKVD ülekuulamisele Kehra vabrikus kontoris.

Teekond jätkus Kehrast kodukoh- ta Leelsile. Lapsepõlve kodu oli

Väino Esken

"päästjate" eest tühjaks põgenenud, vanemad olid Soome pääsenud. Jäl- le tuli V. Eskenil otsida Soome pää- semise võimalust. Ja pääseski vii- maks üle lahe vennasrahva juurde, kus oli koos tuhandete Eesti noor- tega varem eesrindel olnud, ning sa- ma aasta suvel Taavetis ohvitseride kooli lõpetanud. Soomest olid eest- lased juba lahkunud. Nad olid leid- nud tee Rootsi. Sinna ruttas meie juubilarigi, kus olnud pea kogu va- ras Eeskiltnunas. A.B. Bolinder- Munkelli ametnik, viimased aastad revisorina, pätnik kaitisikonoomi ek- samite sooritamist.

Organisatsioonidest on ERF olnud üks, kus V. Esken hoolsasti kaasa- töötanud kogu tegevuse kestel kas- paitadajana ja asjaajajana.

Eeskiltnuna E. Täienduskoolis olnud Hoolekogu liige ja esimees ja leid- nud muudeksi organisatsioonides aega kaastöötamiseks.

Suure väärtusega on olnud V. Es- kenil abistav käsi paljude vanemate kaasmaleast avitamisel deklareri- misega, palvekirjadega, asjaajamiste- ga Rootsi ametasutustes jne. Tasuta muudugi.

Väino Eskeni sõbralikust suhtumi- sest, heast koostööst ja abivalmidu- sest tingituna ühineb arvukalt sõ- ru ja asjaosalisi suureks õnnesoviks juubeli puhul.

• Torontos võitis aastavahetusel üle 20 aastat tegutsenud pagarit- tööstuse "Anette Bakery" J. Pöder, kes seda vahpeal rentis oman- kuit I. Viuhurilt.

Lühiteated Ameerikast

• Aegsüütkuga pomme leidis USA- politsei New Yorgi, San Francisco ja Chicago pankadest. Kokku 8 pommi desarmeeriti enne lõhu- mist. Ajalehtedele saabus kiri, et pommeide panejaks on olnud "re- volutsionärid", s.t. vasakäärmus- lased.

• Liiklusvahendi väljatöötamiseks maakera ja maailmaruumi paigu- tavate laboratoorium-satelliitide va- hel tahab president Nixon määrata pool miljardi dollari kasutamiseks kuu konstrueerimisaasta jõuks.

• New Yorgi jiddish-keelse ajale- he "Morning Freiheit" peatoimetaja Paul Novick võitleb Ameerika kommunistliku partei otsuse vastu. Novick partei liikmeskonnast välja- heita. Kompartei süüdistab Novick- ku, et ta on lehes kaitsnud sionist- ide huvideid ja laimanud N. Liitu, nagu toimuks seal juutide tagaku- samist.

• Santa Rosas, Kalifornias, tehti katset ära põletada Rahvuskaardile kuuluvat 50 sõjaväelaut. Rahvus- kaardi armory juures asuvate au- tode külge oli kinnitatud süütnöö- rid ja tuli oli juba sülitatud kui keegi ohvitseridest peale sattus ja tule kustutas.

Miks ordeneid kantakse rinnas

Miks ordeneid ja medaleid kanta- ke rinnas, kust see komme on algu- se saanud?

Meile on see tava tulnud Vanast Roomast; siin autasustati lahingus vaprusga silma paistnud sõjamehi eriliste aumärkidega, mille väejuht üle andis. Nendeks aumärkideks olid algselt hõbe- ja kuldkaevõrud või -ketid, hiljem aga aurelvad või fa- leriid (jumalate või kuulsate väejuht- tide kujutisega väikesed metallket- tad). Need falerid kujunesidki täna- päeva ordenite ja medelite prototü- biks. Nagu nüüdsedki aurasid kandsid sõjamehed falerid rinnas.

Kõrgemateks aumärkideks olid roomlastel pärjad (kroonid). Tamme- pärg anti sõdurile, kes päästis lahing- us seltsimehe. Sakslast müüri kju- tava krooniga pärjati too sangar, kes romis esimesena vaenlase kindluse müüri- le või vastase leeri peavallile. Merepärg anti sellele, kes esimese- na tungis vaenlase sõjalaeva pardale.

Natsi-arhiiv USA valduses Berliinis

Kõik natsi-saksa dokumendid, mis suuremalt osalt jäid 1945 hävitama, on praegu veel USA valduses ja neid säilitatakse Berliini lä- nesektoris. Arhiivina kasutatakse Zehlendorffis asuvat endist Gestapo kuulumisesteenistuse (Abhörekeller) keldrit.

Hoonet ümbritseb okstraat-tara ja valvet peavad USA sõjaväelased. Ku- lud aga kannab Lääne-Saksamaa. Arvatavasti, et keldrisse on paiguta- tud vähemalt sada miljonit doku- menti. Bonni katsed toda Document- Centerit üle võtta on seni ebaõnnest- unud, vaatamata juba 1967 alusta- tud läbirääkimistele.

Arhiivis säilitatakse kogu NSDAP kartoteek, samuti kogu SS kartoteek ning Gõbbelise riigipropaganda minis- teeriumi arhiiv. Andmeid on olemas ka üle 2,5 miljoni uus-saksalase (Neu- deutscher) kohta, peale selle veel kõikeide nais- ja noorteorgide liikme- te kohta.

On üsna kindel, et Document- Centeris talletatakse ka palju ma- terjalit ka eestlaste, eriti aga amet- niko ja sõdurite kohta.

Document Centeri direktor on ame- eriklane John Becker, kellele allu- vad 40 saksa ametnikku. Keskus an- nab informatsiooni Lääne-Saksa asu- tustele, kaasaarvatud salateenistus. Igat soovivaldust aga vastab läbi direktor isiklikult.

Möödunud aastal väljastas arhiiv kokku umbes 48 000 informatsiooni. Vastuse saamine võtab aga keskmis- elt aega pool aastat. Isegi Bonni vastuluure peab ootama 7-10 päeva.

RAAMATURIIUL

EESTI FILATELIST NR. 12

Hilinemisega ilmus ajakiri "Eesti Filatelist" aastalõpnumber — nr. 12, 1971. Numbril toimetamisega alustas Madis Üürrike, kelle kililise surmaga aga töö katkes. Uusi toimetaja Eimar Ojaste viis töö lõpule. 62-leheküljelise ajakirja on rohkeid huvitavaid artikleid, näit. Edgar Kimbergiltar- tilidid Laevapost ja Tähtsuslikupud. Ja templid Eestis, Eimar Ojaste Sõja- margid Eesti vägede poolt hoivatud alandel, Madis Üürrike Eestimeetilis- esed eritemplid N. Liidus jne.

Ajakirja saab tellida Eesti Filate- listikult ühinguil Rootsis, c/o Hans Kröndström, Sofielundesplan, 40, I, 122 31 Enskede.

RAHVUSLANE NR. 2

Eesti Rahvuslaste Kogu Kanadas ajakiri. Möödunud aasta viimane number.

USK JA ELU NR. 3/4

Eesti ap. õig. kiriku ajakiri. Ar- tikleid, pilte ja informatsiooni kiriku elust ja ajaloost.

Ajakirjanik W. Buckley: "Dollar ei ole veel kaugeltki omadega läbi, kui meie võime 10 dollari eest osta kõik Beethoveni sonaandid ja kuulata neid kas või 10 aastat."

Publistist W. Henry: "Loodus on andnud naisele liiga palju võimu, seadus liiga vähe."

Kas teie lapsed ja lapselapsed loevad EESTI PÄEVA- LEHTE?

Selle kaudu seotakse nad eestlusega ja Eesti proble- mid. Paljud vanemad peavad oluliseks tellida lehte ka oma lastele kingitusena, et nad harjuksid eesti oma lehte lugema.

SOOVITAGE EESTI PÄEVALEHTE NENDELE. KES VEEL EI OLE TELLIJAD EPL saadab meeleldi proovinumbreid.

Dolomiidileid Anelemmas kvaliteetsemaid Eestis Leiupaigad ajaloolised

Tuntuimaks dolomiidi esinemiskohaks on mitmevärvilise ilmeaga Dolomiidi-Alpid Põhja-Itaalias. Eestis tunni seni karbonaatse kivimi dolomiidi (nime saanud prantsuse mineralogi D. dr Dolomieu, 1750-1801, järgi) leiukohti vaid Saaremaal, Muhus ja viikses valduses Lääne-Eesti rannikualadel. Nüüd kodumaalt saabunud teatoli on säälse geoloogid teinud ühe dolomiidi suurleiu. Nimelt olevat seda rahvasuus "marmoriks" kutsutavat hinnalist kivimit leitud Pärnemaal, Pärnu-Jaagupi kirikust ca. 3,5-4 km kirde pool asuva Anelema küla külje alt.

Selle uue dolomiidi-maardla kivim kuulub geoloogiliselt alamsiluri Jaagurahu-lademete ülemisele ossa ning jaguneb omakorda kahte kivimite rühma: 1) Ülemises osas asub heleda kollase kuni sinakasvalge värvusega kõva kivim, 2) allmises osas seevastu sinakasvalge toon.

Eslalge uurimise andmeid leidub Anelema ümbruses aladist dolomiiti mitesaja hektari ulatuses. Laboratoorsed katsed ja analüüsid on andnud hea hinnangu sellele uuele dolomiidile. Ta on osutunud oma kõrge survetugevuse poolest kvaliteetsemaks Eesti teiste dolomiidipaikade maaarast, peale selle lasub ta end kasutada ka dekoratiivse ehitusmaterjalina.

Möödunud aastal on Pärnu ehitusmaterjalide tehase avanud esialgu Anelema dolomiidikillustiku karjääri. Esialgselt on kasutusele võetud 5,5 hektari suurune ala.

Vastava killustikuga täidetud "kalurid" sõitvat Anelemast Järva-kanti, Ahthesse, Tallinna jm. Järva-kandi klaasivabrikus kasutatavat seda dolomiidikillustikuga tootmaterjalina klaasiguse valmistamisel.

Ahtme ehitusmaterjalide kombinat kasutavat seda materjali monteeritavate seinaplokkide ja paneeli-

de tootmisel, Lõpuks teatatakse röömustava uudsena, et dekoratiivne Anelema dolomiit hakkavat kaunistama ka seinapaneelide välispindu, mida valmistatakse Tallinna majajäätuskombinaadis.

Aktuaalseks muutunud paiknoma kohta olgu mainitud, et Anelema vanemad nimekujud on mitmed varieeruvad, 1518: Hane-norme, 1638-41a. rev.: Hanninorm-by, Mellin 1797: Hanniem. Algujaks tõlkis siiski olnud olla "Hani" (või Hane-) "nurme".

See küla oli 1518-1544 oma 8-10 adramaaga üheksa keskeist külaalade teises piiskoplikus vakuses ("Kuningavakuse" kõrval) Korbes - Langernmaa (Langenorme) vakuses. Siin asus ka piirkonna hõbesepä (Hepesepä), samuti asus küla lähedal suure "sõjate" ääres piiskopiaja lõpul Melkensooni ja ta pärjate vabatalu, mille ainsaks kohustuseks oli anda teekäijale (sõitjale) ning sõja korral sõdalaste toidumoonu ja nende hobustele kaeru.

Eristidusena praeguse Anelema küla kohta võiks veel märkida, et üks sõjakaid Saare-Lääne piiskoppe, Reinhold v. Buxhøwden, seoses oma ametist tagasiastumisega loovutas 1542 selle küla talupoegadele kol-

lektiivselt vaid viikse 1-margase aastamaksu vastu muistised linnuse- või varjupaiga-kohad Hakupere (visti "Ako-perest") ja Lõimemäe, mõni kilomeeter kaugemal Are poole ning peale selle Muhke (Moch) metsatalu maad.

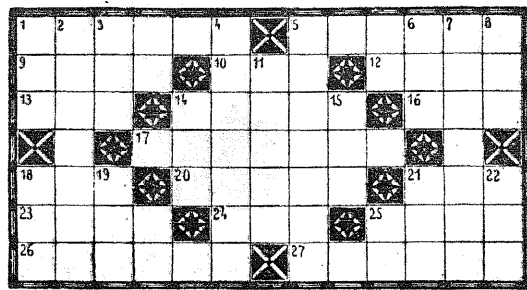
Arvatavasti olid Anelema-mehed piiskop Buxhøwdenile osutanud erilisi teened, näiteks selle võidukid "piiskopisõjas" 1532-1535 rivaalitseva Brandenburgi markkrahvi Wilhelmi vastu. Võib-olla sitasid korbelased 1535 alustada Vigala loss-kindluses sissepiiratud piiskopivastaseid.

Juba Jaan Jungi poolt sajandi-vahetusel mainitud "Hakupere" või "Akopere" võis olnud olla Anelema paiknoma päämisesk akitselinnuseks või pelgupaigaks.

Kuivõrd plaanistatud intensiivne dolomiidikaevamine ühe muistise Korbe tuumaladest kultuuril- ja muinasmälestusi (lähedal asub ka üks rootsiaegne tähtis lahingupaik) ning maastikupilti üldiselt võib kahjustada ja rikkuada — seda ei ole võimalik seniste nappide andmete alusel "Anelema marmorit" (s.o. dolomiidi) väljakaevamise stardi kohta veel otsustada.

Ar.

EPL ristsõna nr. 4

Paremale: 1 ettemaks 5 kuritegu 9 roheline väli 19 Eesti helilooja 21 end. eesti primadonna 10 käabusrah- võit Aafrikas 14 kaunis 13 naiso- võit Aafrikas 14 kaunis 13 naiso- levus 14 sortiment 16 näo osa 17 näppamiskommetega lind 18 kolm tühisugust täishäälikut 20 meessoost (om. kääne) 21 esi 23 kartlikud 24 asi 25 on see, kes vajab abi 26 troopiline rohla 27 teatud liiki tekstiil.

Alla: 1 õu Ingismaal 2 koht Eestis 3 tagavarakamber 4 EPL moe- ja pereamaveo autor 5 tasased 6 sol- bemoil 7 meelest kaduv 8 saviaine 11 puruneb kiiresti 14 teatud tüüpüü ehituste juures 15 silmahaigus 18

Lahendus 3:

Parimale: 1 vahva 4 kolvi 7 ait 8 arg 10 aitas 11 im 12 Goa 14 kas? 15 aga 16 elama 18 aster 20kranv 23 range 26 oim 27 ase 28AEG 29 Paide 31 kes? 32 erk 33 Ondra 34 litad.

Gaule: 1 vahva 2 via 3 atika 4 kaasa 5 orb 6 limar 9 sol 11 ige 13 Aadam 15 Atena 17 mas 19sea 20 Kollo 21 rio 22 Vaasa 23 redel 24ges 25 egid 29Per 30 eri 31 kd.

Pildike Tartust: "KUI KATUST EI OLE PEA KOHAL"

"Rahva Häältes" ilmuval aegajalt Uku Haruka kommentaarid, mil- ledes juhitakse tähelepanu mitmesugusele isearastusele tänapäeva Eesti elus. Esitame alljärgnevalt ühe iseloomustava olukorrajelduse Tartu majutamisoludest.

Räägitakse, et kui Tartus paku- takse mõnele perekonnale, kus pole ei sülelapsi ega ka päris vanu inimesi, korterit ühe maja viiendale korrusele, siis palub too perekond pisarsilmil neil jätta vanase elu- koha, olgu või keldrikorteriise või avaripinnale. Ja õigesti teevad! Sest mis lõbu ongi elada kõigi mugavuse korteris, kui katust pole pea ko- hal...

Eino, ärge nõud püüa ära ehma- tage: lausa taevastühed siiski õsöl voodisse ei paista, ainult vihmavesi tuleb liht! Aga see pole ka puhas vihm või lume sulamise vesi, mida naised võiksid juuste loputamiseks kasutada, vaid üsna kogu tõrvasegu- ne vedelik. Sest, nagu öeldud, mõ- nesuguseid takistusi peab vesi enne korterisse jõudmist ikkagi läbima. Pikk tänav 2 maja kõigi ülemiste korterite elanikud, kes kolisid sisse alles poolteist aastat tagasi, on ei te mitmendat korda juba tapeteid vahetanud, ent see kõik on osutu- nud absoluutselt tühjaks tööks — täpselt samuti nagu elamus Kaldal teel 6. Tartu suurimad ja uusimat toidukauplusi kauplust "Anne" Ülejõe linnas asuvad küünalvalguse osund, sest vesi on rikkunud elektrijuhtmed. Iga ilmutamatusse korral peavad olema valmis loodus- juude rinnakut tagasi lööma ka kooperatiivmajade "Toome", "Lem- bitu" ja "Kevade" ülemiste korrus- te asukad.

Samal ajal oleks lausa vale öelda, et katuseid pole püütud parandada. Kõige rohkem on seda tehtud — lubadustega. Ja siin on ehitusjuhti- led, keda as ja puudutab, välja töötada oma lihtne taktika: kevadest sü- giseni antakse "kindlaid" lubadusi ja "viimaseid" tähtaegu, talve hakul aga laiatatakse käsi, et nüüd on õige aeg mööda. Ning ega see vale ole — teab ju igaüks, et talv pole katuseetõdeds tõeiti kõige sobivam aeg.

Näiteks Pikk tänav 2 suure elu- maja ehitata Tallinna Elamuühitus- kombinat ja loomulikult peab seal katuse korda tegema ka sama kom- binat. (Selle kohta on olemas kogu vabariikliku ehitusinspektsioo- ni kindel käsk.) Esimest korda lu-

baski kombinadi peainsener J. Sla- tinki prakkatuse ära parandada 1. septembriks 1970. Aga vahepeal on juba üks talv talv takistanud oma lu- badust üht viia ja pruugi ei lase tal mudugi seda teha ka teine, el- seisab talv... Sama maja puhul võiks veel rääkida sellest, kuidas so- juustrassi ehitajad oskaid nii lauta- da, et rikkusid 500 rmt elanike kül- vatud muru ja lili ning lõhkisid 100 m tsemendist aläärast; kui kui- das head onud Tartu Ehitustrusti 2. Ehitusvalitusest lubasid tänavu su- vel panna siia lastele karusselli, ru- neredelid ja tasakaalupuud, hiljem aga selle kõik unustasid. Ent hiljooks- va katuse kõrval on ju muru, lilled ja karussell tõeiti kõigest tühipal- jas luksust! Sellepärast jäitame praegu lukuse ja märgime veel ainult nii palju, et ka Kaldal tee 6 maja vigane katust lasub Tallinna Elamu- ehituskombinadi hingel.

See-est kaupluse "Anne" ja ees- pool nimetatud kooperatiivmaite katustele oodatakse Tartu Ehitus- trusti 2. Ehitusvalituse mehi. Koo- peratiivmajad on käigus juba mitu aastat ja nii kaus on ka nende ka- tused "päevakorras" seisnud. Ent aja kokkuhoiu huvides vaatame ainult, kuidas on asja tänavu aetud. 30 juu- nil lubas Ehitusvalituse juhtkond tõe ära teha 1. septembriks. Seda ei tehtud ja 29. septembril anti üs- lubadusi — 1. novembrist peale. No- vembriku lõpul, kui komisjon oli käinud katustel, selgus, et korras pole need kaugeleki. Kus oli tsem- menttöötle klaasile peale kleppima- ta, kus katteplekk paigaldamata, kus praod asfaltkatte parandamata ja vihmaveoleidud katustel, kus oli ru- beroidkatte ettenähtust vähem ja needki tasanduskihiga kokkuleppu- mata... Jne, jne. Ent sedapuhku oli ka käes aeg, mil tõsis tõeä "pole enam mõtet katustel teha". Ja elani- kel jääb vaid lootda külla ning kui- va talve!

Ajakirjanik Franklin P. Jones: Reimimine on tõepeolest õpetlik. See näitab, kui kiiresti on sul võimalik oma raha kulutada."

© Stockholmis sindis Barbro ja Märt Lepikule poeg Magnus.

BALDER JAANI veste: Tõmbelukk ja toonekurg

Jäin ühel päeval laste mängu vaatama. Pisikene pilka oli meie maja ees pingil pikali, kõhuke kaunis kenasti kummis. Pilt oli suunatud teava poole. Teine kõr- val seisis üns viieaastane väi- kemees. Laskis oma käitel käis, viüks ütelda, et toimetas tüdruk- ku kallal. Tõmbas ta jaki tõm- beleuku tiralalt lahti ja ajas käe kohamisi pöue. Vaata poissi, mõtlesin ma. Aga ma eksisin.

Mehikesel oli hoopis midagi muud mõttes, midagi hoopis tõsisemat.

Tõi plikakese põuest püsivaltge- le pisikene nuku. Minu teada mi- dagi see talte paha teinud ei ol- nud, aga poiss andis talle kohe paar plaksakat pepu pähta. Enda nägu ei väljendanud mingit viha ega pahameelt, vaid väga asja- likku tõsisust. Ja alles siis läk- sid mu silmad lahti. See on ju arst! Lõõh imikule täiesti sisse.

Pani siis vastsiindinu ema kõr- vale pingile ja ajas käe uuesti pöue. Kohas, et kas on veel. Ja oligi. Tõi teise välja. Kaksikud. Et seal enam ei ole, seda võis jä- reldada ema tegumoot. Tõusis püsti ja küsis:

"Kui palju?"

"Üks dollar."

Mui süda hakkas rõõmu pärast. hõrkama. Niisuguse väga tõe- nistrika siindinu juures oli tõe- tunnistajaks olla. Kogu ma- lru karjult, et Amerikas on ar- sti-kõik kallis, võtavad hinge- hindu — ja eks ta nii olegi. Siia aga ikki midagi pöördusit! Üks dollar! See on ju nii odav, et hehka kasvõi ise ka lasti pärast lapsi ilmale kandma.

Jah, meie loetas on moortel! Kui nemad üheksand oljad enda kätte võtavad, siis tuleb hea elu. Kõik läheb hästi odavaks. Üks dollar! Ah-ha-ha!

Paar päeva hiljem ingosin kus-

leht, et nüüd on mänguasjade maailm rikastunud selliste nuk- kudega, mis (kes?) sünnitavad. Lastel hea mängida. Tõmbavad tõmbeluku lahti ja sünnitab on- gi sooritatud. Pisikene põua tu- leb sealt välja. Kui lähed las- teenda, kes siis koju jääb selle poisi bonnoks või heebiaite- riks? Lahendus on lihtne: tiri- tõmbeluku lahti ja paned ta ta- gasi sinna, kust ta on tulnud. Oiga niikuina seal, kui ma tulen koju tagasi. Siis võib jälle tiri- tada tõmbeluku.

Õisi on imikud imelikud, ei lase magada, vinguvad ja viirise- vad, neil on mitmesuguseid va- jadusi, mida tuleb rahuldada. Aga kui ta ei ole veel ilmale tulnud, ega siis neid muresid ole. Teeme siis nii, et lähed õiseks sinna tagasi. Luku taha!

Enmad: See erutab väga suurel määral lapsi, tähendab neid lap- si, kellel on selline meenoe nuk- ke, et sünnitab. Teed käekoti lahti kohe silmad püsti, et kas nüüd läikokti haledab sünnitama, pi- sike beebi tuleb sealt välja? On ka tõmbelukuuga saapaid. Siis vaadatakse nendelegi ootusriika pilguga, kui kuulatakse tihinat.

Nii et see tihir virgutab fan- taasiat. Võib aga ka ilmaaegu suurt arast teha. Veel silmas, oli üks tihike mehe karneid, et kuidas ma sin maadmas taol- elund saan — ma olen siindi- nud ilma tõmbeluku!

Jah, nüüd on siis sünnitused mänguasjad, et ära sa enam tent- su lastele muinasjutu rääkida kurest. Mõned vanemad inimesed ega usuvad temast üht muinas- juttu praegugi veel.

Kõhe sead linnad.

Lähme Eestisse. 1958. aastal oli seal 130 paari välged toonekurgi. Nemad on need lapseloojad. Aga kaudse, mida nad müüvad noka va-

hel kandvat. Nõeluse. Neid kar- detakse rohkem kui mõni inime- ne kardab titesamist.

Üks Elva kandi mees on tun- nistanud: "Meie toonekured käi- vad toitu toomas kaugele Võrs- järve äärest. Kui sealt tulevad, on neil noka vahel tihti suur kimp rästikuid. Ega nad seitsme- kahelks kilomeetri pikkust len- du ühe rästiku pärast ei- tõi. Koguvad noka vahel nii palju kui sinna mahub. Nägin üht to- nekure sellise kimbuga pesa poole lendavat. Mis nad muud oids kui rästikud."

Nende pesad on tavaliselt ma- jade lähedal. Mõni hea inimene peab puu otsa pesa aluseks sankrirtata.

Teine inimene aga, kes usub rästikujuutu, ajab pesa puu ot- sast maha. Paganad tassivad elusid rästikuid, mõni kukub maha, on neid maja ümbrusse vaja.

Jutt elavatest rästikutest on mitmesajalt. Kui noka vahel oli suur kimp, siis oids need haod ja oksadest, mida ta vajab pe- sa jaoks. See on õige, et ta nõe- luseidest jätti peab. Kommi, tihri ja nõeluse töö ta peagaale tõdaks. Talamise puhul aga neolab ta need alla. Targasti teeb, sest noka vahelt võib len- nu mõni muha püüdseda. Mis vat- sas see varjul. Kõja jõudes ok- sendab saagi pesa põhja.

Veel üks muinasjutu, mida hal- badel inimestel tasuks siiski, us- kuda. Kui keegi kurepea lühub, muna või pojad hivatib, siis võ- tab kurg toetuki ja viib ta maja katnsele, paneb pesatõukaja tare põlema.

Kas keegi on näinud tulist söe- tukki ta nokas?

Tal on tulekarva punane nokk.

Leinateateid

Jäädavalt lahkus meie unustamata armas ema, vanema ja ämm

Tiina Vahter

n-na Korsaar

* 14. 12. 1897 Tehumardil

† 22. 12. 1971 Tehumardil

Sügavas leinas

POEG PEREKONNAGA
Kooftis
TUTAR PEREKONNAGA
Austraalias
POJAD PEREKONNADEGA
Kodumaal

Täht sära üle haa,
Lill kasva kalmule,
Sind mulla pethme süle
On võtnud varjule.

Armast täditütar

Erna Raudvere't

leinab

GERTRUD SÄRG
perekonnaga

Armast koduranna naabrit ja
hääd sõpra

Raivo Soosalu

* Lahes † Cardiffis

mälestavad kurbuses

ONUPOEG RAUL LUKANE
RAUL SAVILO
JAAN KAMARIK
HUGO KAMARIK ja
ENNO KAMARIK
PEREKONNADEGA

Armast abikaasat

Eduard Olar'it

mälestab leinas tema III
surma-aastapäeval
25. jaanuaril

LESK

Saaremaa-purjeka saladuslik kadumine Roslagenis a. 1665

Röömustaval kombel on kauba- ja muud ühendused Sven riigi ühe tuumaladest, Roslageni ja Põhja- ning Lääne-Eesti rannikute vahel eelajalooselise kui ka Põhjala keskajal unesti kehtimas ajaloolaste ja arheoloogide uurimistööks, nii siin Rootsis kui ka Soomes ja ikkstatud Eestis. Kuid rohkem on veel lahendamata üksikasju ja osa-probleeme taoliste kontaktide osas. Näiteks: kas toimusid paadi- ja purjeka-sõidud eranditult vaid vahepealsete Ahvenamaa saartel—Turu— ja Färis—Soome (Hangö etc.) ranniku kaudu või siis ka põiki tühtluga vägagi tormise "Ahvenamaa-mere"?

Edasi: kas oli rannikulähedastel aladel nii Roslagenis kui ka Põhja- ja Lääne-Eestis mõnel ajaperioodil aset leidnud pidevamaid vastastiku- seid kohal-asumisi jne. Kõigi taoliste eeldatavate lahendamisel on olus- tav tähtsus vastastikest ainelise- tav ka vaimukultuuri fenomenide ülekandumisele — selles ulatuses,

mis eriuurimustega seni kindlaks on tehtud vaid osaliselt.

Sinokhat tuleb vastusele üks hoopis hilisem, 17. sajandi keskma- ta Saaremaa purjeka ülesõidu tu- ga Roslageni rannikute. Nimelt esineb Stockholmist es. 25 km kirdespool asuva Åkeri skeppstugi (Åkeråker, Åkersberga m.n.) koha- te (tingi) protokollis 19. mais 1665 mitmei selgipärne lugu ühe Sa- remaa laeva "Skutan från Åker" üle, mis minä püev enne Jule 1665 on maabunud siin Gvishohui uemeh, kuna laevameeskond ole- vat hakanud ikki tundma suur jä- nu öst juun (1)

Kogu meeskond, 30. laevnik koos tüürimehiga, neist arvatavasti vähe- malt viimane eestlane-saarlane, ni- mesid ei ole kahjaks mainitud, jä- nud meale koos ainsa reisijaga-root- laest kübarsepa-selli Jonas Peders- soniga. Too õudul teel tagasi koju vilihmaast (Bestis) leiba teeninast. Mehed siirdunud kolmekesi sellel neemel asuva oma arvatava vana tultava soomlase (võis olla ka eest- lane) Erich Michelsoni poole ning nüüdnud sellelt raha eest õlut. Kuid too soomlane Erich kaeldunud reisi- jalle õlut müüma, väites: temal ega ka samas lähedal asuval körtimikul Aron Johanssonil ei olevat olemas ühtki kannu õlut, üksikõik mis raha eest! Sellest hoolimata siirdunud kol- mek Aroni körtis (teenajale), jättes oma laeva mehitamatult merekiituse rannale. Häid raha eest kottitatuiki merelisi körtisid rohkesti õlleaga ning võib arvata ka muu kangemaga.

Mõnetunnilise jõukustutamise jä- rele tekitatud aga laevniku ja tüü- rimehi vahel (võisid olla erirahu- sisse kuuluvad) äge sõnavahetus ja esimene löönud tüürimehi vastu kõrvu. Tüli põhjuseks olid asjaolu, et tüürimehi teel körtis kukkunud vette, saanud märjaks ning talunud end veidi kauem körtis soojendada. Sellest lõõnimest ärritunud rootsi

kübarsepa-selli Jonas Pedersson ning "deklaratsioonid", tema ei tahtvat too- lise laevaga enam Stockholmil edasi sõita ning olevat valmis maksma kas 100 või 200 riigitahtit senise sõidu eest.

Kõrgepäästet kemplemisel selgub, et sellid olid sõitma soomla raha laevakajutisse jäetud seljakotis ("sätsak").

Lõpuks, vastu õhtut läinud joojad siiski kolmekesi tagasi laeva juurde ning purjetanud mõnede tunnistaja- te seletuse järgi neemele minema. Sellest peale olid need mehed kui ka Saaremaa laev jäetud kadunud, samade tunnistajate jutust selgub, et momendil valitsenud Roslageni ran- nikul kaunis tugev torm.

Vastupidist selgub aga soomlase Erik Michelsoni majas ajutiselt pea- tunud kroonvõlliimehe abikassa Cacin Andersdotteri tunnistusest: te- mala olevat soomlast palunud järele vaadata, kas juha koks päeva kalda ääres laesuvall Saaremaa purjekal leiduvat "rahvast", kuna tema kavat- sevat võimalusel nendega koos pur- jetada Stockholm. Soomlane sünd- nudki oma padriga laeva juurde, kuid leidnud välisel vahtusel selle mehitamata, teise versiooni järgi körtimikul Arnot: kuulnud laeva- kajutis kedagi kõvasti "kurja vandu- mas".

Põhjus aga, miks Roslageni Åke- ri skeppstugi kahus tolle Saaremaa laeva "müstitagasi" üksikasjaliku- malt tegeleb on see, et kaduna läinud rootsi kübarsepa-selli Stock- holmis elune vend Per Persson on tüüdnud koha ees kahele soom- lase Erik Michelsoni kui ka körti- mikul Aron Johanssoni peale ta venna tapmises ning raha ja muu varanduse tüüvimises.

Kuid hoolimata kaebaluste mit- meti kõrkuvast ja osati vastukäiva- st seletust ei leia jaoksomalahtus, kas asja arutatakse tervelt kolmel korral — 19. mail ja 8. okt. 1666 ja 9. veebruaril 1667 — õiguslikku põh- just tolle "erakaeuse" rahuldami- seks.

Sejures jättis ka täiesti selguse- tuks: mis siis õieti toimus tolle Saaremaa purjekal mõni päev enne Jule 1665 õllejoomise-peatusel Ros- lageni rannikul ning kuhu see laev kadus.

Tõenäolisena tundub, et see purje- kas koos meeskonnaga ja ainsuse- jaga võinast väljapuretamise katsel ebasõbralikus talvetormis timber ja põhja läks. Vähem võimalik on, et tülitsevad õllejoojad saarlased-root- laest pärast küllaldast janukustu- mist oledsi õnnelikult üle tormi- seva Ahvenamaa-mere kodusadamas- se või Stockholmil pääsenud. Täpse- tõe väljaselgitamiseks selles Saare- maa laeva kadumise müstikas ei ole rootsi alamkohuse ilmetel huvitatud, kuna osaliselt pealegi tegemist näib olevat välismaalastega.

ELMAR ARENS

Töölistegelane H. Fleishman: "Ei ole võimalik lepituseks kätt raputa- da, kui hoiad kää rusikas."

Eestlase-tapja...

Algus lk. 1

nab. Misjärele ta nädal aega hiljem sooritas mõrvakäse pussiga. Kaudse ülestunnistuse kirjutas Stockholm "allmaailma kontakt" ühele tavalisele valgele paberikotile, mis üle anti õhtulise Expresseni kriminaaltoimetusele. Säält omakor- da võeti kontakt politseiga, kes al- guses arreteeris 35-aastase tagaseja. Kuid juha laupäeva pärastlõunal võeti mõrvar kinni ühel Stockholmil tänaval, pärast seda kui politsei oli

otsustanud läbi viia valkaksiooni suuremas skaalas Stockholm "all- maailmas". 35-aastase tabamisel eri- list dramaatikat ei olnud, kõik kül- ges rahulikult. Ent politsei on kin- ni võtnud veel terve rea teisi isi- kuid, kes ühel või teisel viisil võt- vad olla eestlase tapmisega seotud. Teiste hulgas on arreteeritud kaks naist.

On üsna kindel, et 35-aastane pi- rast eestlase tapmist võitis korterist kaasa mitmeguguseid kuldsemeid.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Naisringi peakoosole...

Göteborgi Eesti Seltsi Naisringi peakoosolek toimus pühapäeval 6. veebruaril algusega kell 15 seltsi ruumides Eesti Majas, Drottninggatan 27. Naisringi juhatus loodab pea- koosolekust rohkearvulist osavõttu.

GÖTEBORG

Eesti Üliõpilaskond Göteborgis

korraldab oma I kevadsemestri ürituse laupäeval, 29. jaanuaril Ees- ti Majas, Drottninggatan 27. A. gus kell 19.30. Hind kr. 10,- mis sisal- dab söögi ja joogi. Kõik eesti noored te- retulnud.

EÜG JUHATUS

GÖTEBORG

Diskussiooni-pärasõit...

REE Göteborgi üldkogu korraldu- sel toimus pühapäeval, 30. jaanua- ril Eesti Maja seltskondlikes ruumi- des diskussiooni eestluse perspektiivi- de teemal. Diskussiooni algatab ra- dio-red. Andres Küng, kes on uuri- nud eestluse probleeme nii pagulu- suse kui ka okup. Eestis. Tema m.a. ihmunud raamatule "Estand — en studie i imperialism", mis on tõlki- mistes ringkondades omistatud suurt tähelepanu, samuti ajakirjan- duses. Võib eeldada, et diskus-iooni-pärasõituna Andres Küngiga, mis algab kell 15, toob kokku roh- kesti kaasmalasi Eesti Majja ja ku- juneb sõnavõtu-rohkete.

GÖTEBORG

Eesti Üliõpilaskond Göteborgis

korraldab oma I kevadsemestri ürituse laupäeval, 29. jaanuaril Ees- ti Majas, Drottninggatan 27. Algus kell 19.30. Hind kr. 10,- mis sisal- dab söögi ja joogi. Kõik eesti noored te- retulnud.

EÜG JUHATUS

STOCKHOLM

Teatriraha jõulühhtu külalistega

laupäeval, 29. jaan. kell 19.00 Eesti Majas, Walling 34. Omajärne, lõbus ühtlasi üllatustega jõulude ärasatmi- se tähe all.

Kavas: "Daam lilla kübaraga" — naljamaal 1 vaatuses, Kirev kava, milles laulu, deklamatsioone, ühe — ja kahemehe kõnesid j.m. — tants — Kaastegavad: Helga Andree, Alfr- ed Pisuks, Aarne Viisimaa, Heljo Mängel-Sundvik, Elo Rahn, Epp Lohk-Sundström, Karin Holm, Sili Kuldkepp, Leena Oun, Väino Konga, Ago Pärtel, Uno Tõnissoo, Valdek Järilo, Sigfrid Looor, Madis Gering, A. Vaks.

Sissepääs kr. 10.-.

Soovijad on võimalik saada eritus- eest (umbes kr. 15.-) etteilehtimise korras n. "külm taldrid" õlle ja kohviga. Registreerida kuni 24. jaan. tel. 11.31.16 kl. 11-16 arkipäevadel ja tel. 86.30.66 laup. ja pühap. hommik- kul kl. 9-11 E. Rühnile.

USA toetus

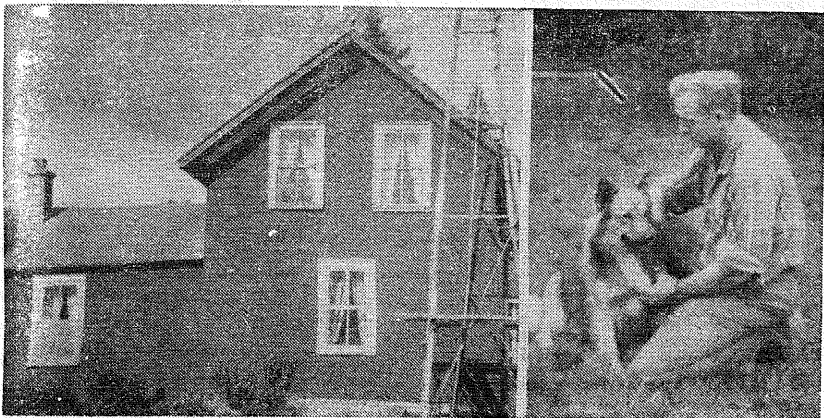
Algus lk. 1

gistab USA kongressi samm teatud järeleandmist.

Mis puutub Vaba Eesti Komiteesse, millel on järel vaid kolm liiget — esimese Leonhard Vahter ja hilinenud Elmar Raamot ning Olew-Märt Piir- salu, kelledest ainult kaks esimest kuulusid Free Europe'i eelarvesse, siis ei ole selle organi töö jätkumise- ga erilisi raskusi, kuna see töö on käinud isiklikul alusel ilma suurema bürookra.

Teatavasti tabas koondamine ka Münchenis töötanud N. Liidu urii- mase instituti, mille juures töötas kaks aastakümnet üle 20 teada- se, andes välja uurimisi ja bilie- täiane.

Nii jäävad järele peamiselt Mün- chenis töötavad raadiojaamad, mil- lised tõenäoliselt ümberorganisat- se vastavalt USA välisministriumi soovidele, mis tähendab senisest tu- gegamast kontrolli.

William Rossi talu Parrie Soundis. Paremalt omanik ise "filmitähed" hundikorea "Tibuga".

Pealetungija ning taanduja N.Vene ja USA positsioonid

WASHINGTON (VES) — Maailmapoliitika ringvaadet astavahetusel tehes on mitmed tuntumad ajakirjanikud jõudnud arvamusel, et 1971. aasta oli üks pöördelisemaid paljude viimaste aastate hulgas. Selle pöördise iseloomulikumateks joonteks on üheist poolt N. Vene ebatavaliselt kiirelt kasvav ja uute mõjude maade järele ning tema asumine kaitsespositsioonilt rünnakpositsioonile. Teiselt poolt iseloomustab pööret president Nixon'i doktriin, mille eesmärk on üheist taandumine ja loobumine raskest "maailmapoliitika" ülesandest. N. Vene on saanud endale uusi kliente-sulaseid ja loobumine raskest "maailmapoliitika" ülesandest. N. Vene on saanud endale uusi kliente-sulaseid ja loobumine raskest "maailmapoliitika" ülesandest.

Washingtoni poliitika ringvaadet astavahetusel tehes on mitmed tuntumad ajakirjanikud jõudnud arvamusel, et 1971. aasta oli üks pöördelisemaid paljude viimaste aastate hulgas. Selle pöördise iseloomulikumateks joonteks on üheist poolt N. Vene ebatavaliselt kiirelt kasvav ja uute mõjude maade järele ning tema asumine kaitsespositsioonilt rünnakpositsioonile. Teiselt poolt iseloomustab pööret president Nixon'i doktriin, mille eesmärk on üheist taandumine ja loobumine raskest "maailmapoliitika" ülesandest. N. Vene on saanud endale uusi kliente-sulaseid ja loobumine raskest "maailmapoliitika" ülesandest.

Washingtoni poliitika ringvaadet astavahetusel tehes on mitmed tuntumad ajakirjanikud jõudnud arvamusel, et 1971. aasta oli üks pöördelisemaid paljude viimaste aastate hulgas. Selle pöördise iseloomulikumateks joonteks on üheist poolt N. Vene ebatavaliselt kiirelt kasvav ja uute mõjude maade järele ning tema asumine kaitsespositsioonilt rünnakpositsioonile. Teiselt poolt iseloomustab pööret president Nixon'i doktriin, mille eesmärk on üheist taandumine ja loobumine raskest "maailmapoliitika" ülesandest. N. Vene on saanud endale uusi kliente-sulaseid ja loobumine raskest "maailmapoliitika" ülesandest.

Washingtoni poliitika ringvaadet astavahetusel tehes on mitmed tuntumad ajakirjanikud jõudnud arvamusel, et 1971. aasta oli üks pöördelisemaid paljude viimaste aastate hulgas. Selle pöördise iseloomulikumateks joonteks on üheist poolt N. Vene ebatavaliselt kiirelt kasvav ja uute mõjude maade järele ning tema asumine kaitsespositsioonilt rünnakpositsioonile. Teiselt poolt iseloomustab pööret president Nixon'i doktriin, mille eesmärk on üheist taandumine ja loobumine raskest "maailmapoliitika" ülesandest. N. Vene on saanud endale uusi kliente-sulaseid ja loobumine raskest "maailmapoliitika" ülesandest.

Washingtoni poliitika ringvaadet astavahetusel tehes on mitmed tuntumad ajakirjanikud jõudnud arvamusel, et 1971. aasta oli üks pöördelisemaid paljude viimaste aastate hulgas. Selle pöördise iseloomulikumateks joonteks on üheist poolt N. Vene ebatavaliselt kiirelt kasvav ja uute mõjude maade järele ning tema asumine kaitsespositsioonilt rünnakpositsioonile. Teiselt poolt iseloomustab pööret president Nixon'i doktriin, mille eesmärk on üheist taandumine ja loobumine raskest "maailmapoliitika" ülesandest. N. Vene on saanud endale uusi kliente-sulaseid ja loobumine raskest "maailmapoliitika" ülesandest.

VOX

RAADIO SAATED eestlasile

AMERIKA HÄALE eesti saated antakse iga päev kl. 16–16.30 ja 17.30–18. Kõikidele ajalehtidele lisatakse 13 m (21740 kilohertsit), 19 m (15 235 ja 15 270 kh), 25 m (11 960 kh) ja 31 m (9 660 kh).

Lisaks kõigile saatedele antavatele päevandidele ja kommentaaridele päevaküsimuste kohta on eriteemadega käsitletse eestikeelseid saates järgmise rõhuasetusega: Pühapäeviti esimeses saates ühiskondlikud küsimused, kumbagis saates tänapäeva noore põlvkonna küsimusi, esmaspäeviti Ameerika olusid, teisipäeviti välis-eesti kroonika, kolmapäeviti reportaažid — hõlmates kultuurikroonika, neljapäeviti teaduse ja tehnika vaatlusi, reedeti majanduse ja inimeste eluajajärje küsimusi ja laupäeviti ülevaade nädala sündmustest ja kultuurikroonika, hõlmates välisest.

EESTI VABADUSE HÄALE saated Madridi raadio kaudu tolmuvad iga päev ja kuulavad Rootsi aja järgi kl. 19 lõunajärgi 32 m. Saated korraldab järgmisel päeval kl. 8 lõunajärgi 30,7 m ja teisest korda kl. 13.30 lõunajärgi 30,7 m.

USULISED SAATED Trans World Radio kaudu ligi pühapäeval, teisipäeval ja reedel kl. 18.30–18.45 lõunajärgi 31 m.

Kanada film vändati EESTLASE TALUS

TORONTO (EPL) — Kanada kinodes ja televisioonis jookseb praegu spordifilm "Face off", milles vändati koostöös Kanada hokimängu keskorganisatsiooniga ja Toronto "Maple Leaf" hokiklubiga. Nagu selgub, on osa filmist valmistatud eestlase William Rossi talus Ontarios, Parrie Soundi lähedal ja "näitlejaks" on ka talu koer "Tibu", tugev hundikoer. Koht valiti välja helikopteritega sobiva maastiku otsimisel.

Käsikiri on koostatud spordiajakirjaniku Scott Yong'i ja kirjanik George Robertson'i poolt. Pärast filmikäsikirja lõpetamist nad andsid välja samanimelise romaani, milles on nüüd müügil kogu Põhja-Ameerikas. Tegevus on peamiselt filmitud Toronto Maple Leaf Gardenis, restoranis "In on the Park" ja neid ümbritsevalil tänavail.

Filmi süü järeleldab noore jümpilimängija elukäiku, kuulsuse saavutamist ja tema kohtumist noore meelolulajaga. Tugeva spordimeheliku iseloomuga noormees katsub päästa nõrgaloomilist tütarlast hipide kiltast.

Hipide seltskonnas olles on neiu hakanud tarvitama narkootikume. Noormees tahab temaga abielluda. Film lõppeb tragiliselt neiu surmaga autoõnnetusel.

Toronto Star'i filmikriitiku Glyde Gilmore'i hinnagu järele on "Face off" üks kõige realistliku mja põnevam spordifilm, mis kunagi on Ameerikas ekraanile toodud.

Eestlase talu kujutab filmikangelase kodutalu, kus ta noor õde koos emaga elavad. Jäppalivõistluste vahel viis filmikangelane oma uue kodutalu, et teda oma emale ja õele tutvustada. Järgmisel päeval läks ta neile oma kodujärve näitama, kuhu ka koer pidi temaga kaasa jooksema, metsast jänesed leidma ja ühe nendest tema ette ajama.

Kohaletoodud filmijänesed said oma osadega hakkama, kuid filmikooral asi ei edenenud. Lavastajate tähelepanu pöördus Tibule, kes koos oma peremehiga filmimist eemalt jälgisid. Juba varemalt oli osa filmirahvast märganud, et William Rossi noor koer kõik oma peremehi korraldused täidab, mis talle antakse. William Ross palgati koeratrenneriks ja Tibu palgati määrati kümme dollarit tunnis.

Päevase harjutamise järele tuli Tibu ülesandega suurepäraselt toime ja Tibu algas oma "kinoelule" karjääri. Pärast filmimise lõpetamist sooviti Tibu kõrge hinna eest ära osta, kuid peremees keeldus.

Eesti sõjamehed hindavad Agnew'd rohkem kui Nixonit

NEW YORK (VES) — Eesti Vabadusvõitlejate Liit teatas informatsioonina president Richard Nixonile ankeedi tulemused, mis USA eesti sõjameeste keskorganisatsiooni korraldus 16 liikmesühingu liikmete keskel. See oli juba teine ringkiri, mis EV Liit korraldab oma liikmeskonna seisukohtade teada saamiseks päevakorral olevate poliitiliste ja majanduslike küsimustes. Ankeedi vastused annavad teatava läbilõike keskeas olevate eestlaste seisukohtadest, sest vastajate keskmine vanus on veidi üle 54 aasta. Peale presidendi ja administratsiooni jaoks määratud küsimuste vastuse oli ankeeti täidetud ka eestlaskonna siseellu puutuvaid küsimusi.

Välja arvates kindlakajulisi seisukohti mitte-omavast vastajad, kujunesid USA eesti organiseeritud vabadusvõitlejate vastused osalt presidendi ja administratsiooni poliitikat pooldavaks, osalt laivalaks.

Vietnami sõja küsimuses pooldas presidendi teguviisi USA vägede väljatõmbamises 64,6 prots. ja vastu oli 31,8 prots. Samal ajal pooldas USA väljatõmbamist kindla tähtaaja määramist ainult 8,4 prots., selle vastu oli 84,2 prots. vastatajast.

PRESIDENTI POLIITIKAT PUNAHIINA SUHTES

Pooldas ainult 32,7 prots. ja vastu oli 55,1 prots. Vastavalt sellele vähenes seisukohta mittemomavate protsent küllasõidu küsimuses.

Üldiselt pooldati presidendi samme USA majanduse kindlustamiseks, hindade ja pakkaade kinnikülmutamist jne.

PRESIDENTI R. NIXONI KÜLAS- KÄIK MOSKVAS

Leidis pooldamist 28,9 ja vastusel 62,7 prots. Kaubavahetuse suurenemist USA ja N. Vene vahel kiitis heaks ainult 11,2 ja laitis ära 81,3 prots. vastatajast.

Sõjaväestade demonstratsiooni Washingtonis 1971. a. maikuu mõistis hukka 93,4 ja pooldas ainult 1,9 prots. vastatajast. Washingtoni politsei teguviisi pahempoolsete demonstrantide ja korrakirjutajate suhtes, mida ametlikult avalikustas peeti ülemääraseks karmiks, hindas 59 prots. eestlastest vastatajast liig pehmeks ja ainult 33,6 prots. parajaks. Et leidnud ühtegi vastatajast, kes oleks politsei teguviisi püüdnud üldilgse järele tarvitamiseks. Kuritegevuse vastu võitlemiseks pi-

das 92,6 prots. vastatajast tarvilikuks senisest rangemaid karistusiäärseid. Marijuana legaliseerimist pooldas 14 ja vastu oli 76,6 prots.

Ainult vabatahtlikest koosnevate sõjaväestade loomist pooldas 17,7 ja vastu oli 74,8 prots.

Suurimaks ihvarduseks USA julgeolekule järgmise 5 aasta jooksul peeti N. Venet (53,4 prots.) ja rahvusvahelist kommunismi (41,0 prots. vastatajast). Riigi siseelu suurimaks ohtudeks loeti inflatsiooni (39,3 prots.) ja kuritegevust (36,5 prots.).

President R. Nixon ja asepresident S. Agnew ametipidamist hinnati järgmiselt: üllheha — Nixon 27,2, Agnew 58,8.

58,8 hea — Nixon 39,2, Agnew 32,7; keskpirane Nixon 21,5, Agnew 39,3; nõrk — Nixon 12,1, Agnew 0.

PRESIDENTI VALIMISTEL HÄÄLETAKSID

Richard Nixon — 55,1 prots., Spiro Agnew — 24,3 prots., Alabama kuberner George Wallace — 14,1 prots. New Yorgi kuberner Nelson A. Rockefeller, senator Jackson ja esimees president Lyndon B. Johnson igakuks saaks valimisel häält alla 2 prots.

Sisemise elu küsimuses 52,9 prots. vastatajast teatasid, et nende kodudes on väljapanemiseks küllaltki Eesti lipp. Ookeeritud kodumaa külastamise luges 48,6 prots. iga eestlaste enda asjaks, millesse organisatsioonid ei peaks endid segama. Vastupidisel arvamusel oli 36,5 prots. vastatajast ja 15 prots. ei omanud seisukohta.

Põhja-Atlandi strateegiliselt tähtsaks punktiks on Island. Seal moodustati hiljuti koalitsiooni-valitsus, kuhu kuulub ka kaks kommunisti. N. Vene nõuab nüüd, et Island tühistaks lepingu USA-ga ja suleaks NATO baasid Keffavikis. Nõukogude saatkond Islandil on kaks korda suurem USA saatkonnast ja selle väljakoolitatud liikmed teevad Islandil hooliga tööd, et sealt rahvast ja valitsust muuta USA-vaenuks. Valitsus on seni jäänud kindlaks, kuid samuti on jäänud kindlaks venelaste surve... Muide, venelaste näpud on otspidil sees juba ka Iiri rahutustes.

KORSAAS ON MURED NI SUUREL, ET Lõuna-Korea president Park Tshung Hee saatis hiljuti isikliku kirja president Nixonile, pidades USA valitsuse seisukohti Korea suhtes. Kirja kirjutamise põhjuseks oli Korea kuu ka Jaapani levinud kuuldused, et president Nixon on Pekingis viibimise ajal Põhja-Korea alustavat Nõukogude Vene toetusel rünnakut Lõuna-Korea vastu.

President Nixon vastas Lõuna-Korea presidendile, et ühendriigid ei kahtle ühtselt oma kohustusel Lõuna-Korea vastu. Kuid samal ajal Nixon ütles: USA võib tõmmata välja oma viies Lõuna-Koreast, kui Puna-Hiina annab kindla lubaduse, mitte aidata Põhja-Koread, kui viimane peaks Lõuna-Koread ründama. Lõuna-Korea peaminister Kim

Jong Pil ütles jutuaajamisel ajalehes "The Christian Science Monitor", et president on ilmselt vallutatud soovunelmalikkust mõlemisest. Peaministri sõnadel Lõuna-Korea kardab praegu kõige rohkem, et Nixon lasub end petta punahinlaste lahkest naerutusest ja mängib maha mitte ainult Korea, vaid ka paljude teiste Aasia rahvaste vabaduse.

Peaminister tundis muret ka selle üle, et USA viis Lõuna-Korast välja, et USA viis Lõuna-Koreast välja ühe diviisi ja tõmbas ülejäänud väed ära piirijoonelt, kuna Nixon doktriini järele USA väed ei sekku enam Aasias otseselt ja kuna Lõuna-Korea väed Nixon arvates olevat küllalt tugevad, et end ise kaitsa.

TAIVANI EHK RAHVUSLIK HIINA näib suhtuvat asjaliku fatalistina oma saatusse, mille tema jaoks on loonud president Nixon. Ka Taivani olukasse veendunud, et vastavalt Nixon doktriinile USA tahab jätta Taivani saatuse hoolde.

Seda järeldatakse kõige enam sellest, et Nixon on lükanud tagasi mitmed oma lähimate parteisõprade nõuanded Taivani julgeoleku kindlustamiseks. Viimati veel tegi Kalifornia kuberner Ronald Reagan Nixonile ettepaneku, et ta enne Pekingi jõudmist teeks vahepeatuses Taivani ja viisiteeriks seal Tshiang Kai-sheki. Nixon lükkas selle ettepaneku tagasi, sest oli nüha, et Puna-Hiina tolle vahepeatusse läigi ei nõustuks.

Nüüd on ka selgunud Nixon'i Pekingi-sõidu hind, kirjutab nädalaleht "Human Events". Nimelt ilmes järeks ootamatuseks teatav nimevõrdus, Puna-Hiina ja Rahvusliku Hiina suhtes Washingtoni ametlike suhetes ja teadannetes. Kui enne nimetati määsma Hiinat Kommunistlikus Hiinas ja Taivani Hiina Formoosa saarel asuvat Hiinat Rahvus-Hiina, siis nüüd järeks muutsid kommunistlik Hiina Valge Maja keeles "Hiina rahuvahetajaks".

Nii tituleeris Puna-Hiinat ka nõuk. Kissinger, kes äsja esmakordselt pärast Pekingis käiku andis pressikonverentsi. See polnud mingi juhuslik keelevääratus, vaid wangelt järjekindel tiitlitarvitamine.

Mis aga siis Aasia Rahvus-Hiinas?

Hispaania, Seuegalis ja Gambias kiitis Toronto-eestlaste Volde-
mar ja Marta Siimon.